

Hi ha presoners espanyols al Marroc?

VERS LES CABILES INSOTMESES

Es negra nit quan sortim de Xauen, per la part baixa de la ciutat.

Un cop calcats els rucs, reempenem la marxa, per a interrompre-la al cap d'un quart, llançant-nos boca-terrosa damunt les pedres a un senyal del moro barbut.

Es que en la llunyana lladren uns gossos en avalot creixent. El lladric dels gossos africans té semblança amb el dels llops del nostre Pireneu.

Barri jueu de Xauen

I sobtadament, com si aquesta reflexió fos l'estímul que em mogué a dur fins a l'acabament l'aventura, em sento resolt a afrontar totes les conseqüències siguin les que siguin.

El primer contacte amb un presoner Ja fa una hora llarga que han marxat els moros a cavall dels burrets. Ara en veiem dos que vénen cap a nosaltres, però a peu, cosa que és causa d'un moviment instintiu de prevenció per part nostra.

Però a les meves orelles ha arribat una paraula i un accent coneeguts. M'ha semblat percebre la paraula Girona, i el nou vingut l'ha dita tan clarament, amb un so tan pur i llamejant-li els ulls, que no em cap el més petit dubte.

Avancem ara amb més precaució que abans, i a fi d'evitar les ensopegades dels nostres peus inhàbils amb les pedres del camí, cavallejem els ases i ens refiem de llur instint que desafia la fosca i les pedres.

L'urc jeràrquic

En una reunió de Consell de Govern del C. A. D. C. I. celebrada darrerament, va pendre's l'acord que els directius del Centre, i només per a ús interior, tingessin un carnet especial que els identificava com a tals directius.

Dietaris

Heus ací que un diputat al Parlament de Catalunya per la circumscripció de Tarragona va ésser invitat, la setmana passada, per un grup d'amics seus, a un sopar col·lectiu que tindria lloc el proper mes d'octubre.

El bon polític, després de consultar el seu dietari de butxaca, regracià gentilmente la invitació: —Us dono les gràcies pel convidat... Però, sentint-ho molt, m'és impossible d'assistir-hi. Tinc totes les dates compromeses fins passat el Carnestoltes...

Compensacions

La Veu del Vespre ha publicat les bases per què es regirà un concurs de contes que ha organitzat per tal de destinar les pessetes sobrants de la subscripció que obrí per pagar la multa amb què l'obsequià el conseller de Governació, ja traspassat, senyor Joan Selves.

En la convocatòria del concurs, el diari nocturn de la Llga aprofita l'ocasió per a fer política i diu que «els nostres amics trobaran, en la seva lectura, una compensació de l'entusiasme amb què s'han posat al costat nostre enfront de les arbitrarietats dels que governen...»

Intèrdicció

A la base tercera del concurs de contes de La Veu del Vespre, es diu: «Creient que la literatura pornogràfica és d'un infantilisme i d'un mal gust indispensable, seran exclosos tots aquells contes...»

Per al cronista francès Michel-Georges Michel no hi ha distàncies En un article seu que hem llegit a Noir et Blanc explica que des de Biarritz féu, una tarda, una magnífica excursió anant a San Sebastián per Hendaya i tornant per Tortosa i Behovia.

Adagi aplicat

L'escena al Kennel Club, el canòdrom de moda. Al bo d'una cursa, la llebre mecànica, victima d'una avaria, salta al mig de la pista quan només faltaven pocs metres perquè els llebrers aconseguissin la meta.

Marcador ideal

Al camp de l'Espanyol han inaugurat un marcador gairebé microscòpic. —No veurem pas els resultats—diu, tot amoinant, un soci de les populars.

Exigències

Els socis del F. C. Barcelona tenen fama —prou ben guanyada— d'exigents, car, durant els encontres que juga el seu equip, no paren mai de censurar, afortunadament en moltes ocasions amb una ironia que els disculpa, en part, aquest partit pres tanmateix ben poc recomanable.

FEMENINA —Sí, un barret que m'està d'allò més bé. Ara mateix, a fora de la cabina, hi ha tot de gent que se l'està mirant... (The Humorist, Londres)

Al lluny, negat en la foscuria, s'albira el campament dels legionaris. De tant en tant, sona la veu d'un sentinella que crida l'Alerta!

Hem donat la volta a Xauen i caminem per camins de pedruscall, ensopegant a cada pas.

En donar la volta a un turonet, hem perdut de vista el campament. Les seves llums ja no es veuen.

A la base tercera del concurs de contes de La Veu del Vespre, es diu: «Creient que la literatura pornogràfica és d'un infantilisme i d'un mal gust indispensable, seran exclosos tots aquells contes...»

El meu company parla amb els moros en llur llenguatge, del qual no entenc ni una paraula.

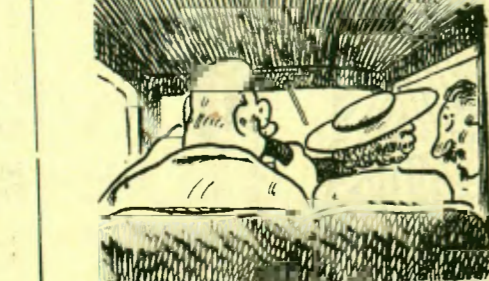
Frontera de Castillejos No tots són presoners, cal dir-ho. Alguns són desertors, que el pànic, en les tristes jornades d'Annual, va empènyer terra enllà, decidits a salvar la vida mal que fos a canvi de la pèrdua de la llibertat.

Els guies ens diuen que llencem el cigar, i mentre restem ajupits darrera la migrada vegetació de bargallons (palmitos) antipàtics, ells calcen amb trossos de sac els cascos dels rucs.

Pregunto el perquè d'aquestes precaucions i em responen que estem travessant terreny del València, el qual irremissiblement ens faria captius si érem descoberts.

Sento per mil·lèsima vegada irrefrenables desigs de tornar enrrera i em sembla d'una insuperable fanfarroneria l'aire indiferent del meu company d'incursió.

—Pedes! Plumetes! Pellis! EL ALTAR DE LA MODA i. Plasmació magnífica de somnis de dona!

UNA RAO D'ESTIUJAR —En aquest hotel estaran com a casa seva. —I pagant el que calgui, no podríem estar millor? (Gringoire, Paris)

Avancem ara amb més precaució que abans, i a fi d'evitar les ensopegades dels nostres peus inhàbils amb les pedres del camí, cavallejem els ases i ens refiem de llur instint que desafia la fosca i les pedres.

Restem sols. El meu amic, amb la indiferència i naturalitat amb què assisteix a l'aventura, em diu que els gules no trigaràn gaire a tornar, i amb ells vindrà probablement un presoner espanyol que els acompanyarà.

—Tu et creus—afegeix—que això és bufar i fer ampolles. Encara gràcies que el puguis veure i que no se't quedin a tu com a penyora d'uns milers de pessetes.

Ara sóc jo el que ric de bona gana. Repasso mentalment les possibilitats que algú es desprengui d'alguna quantitat en favor meu, i em veig obligat a exclamar: —Pobrets d'ells si se'm quedaven de penyora! M'haurien de mantenir tota la vida!

—Tornen a lladrar els gossos i s'imposa el silenci. Mentrestant, la imaginació fa de les seves. Qui em deslliuraria, si caigués presoner?

LA NEGUITOSA ESPERA EN LA FOSCA La petita caravana s'ha parat. Hom estira les cames de gust, que semblen obligades per una força involuntària a topar l'una contra l'altra.

El meu company parla amb els moros en llur llenguatge, del qual no entenc ni una paraula.

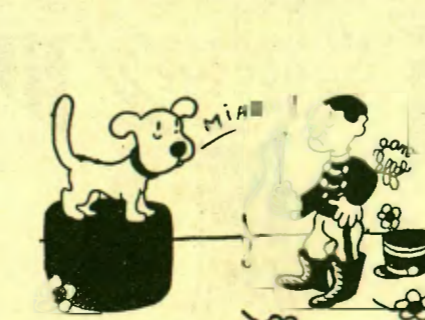
Mentrestant, observo el paisatge tot el que em permet la foscuria. Veritablement, si em calgués tornar enrrera en desbandada, no sabia pas quin camí enfilar per arribar a Xauen.

El que més basarda fa, és la mobilitat de les ombres. Sí, les ombres es belluguen; ho he pogut comprovar mirant llarga estona l'ombra d'una roca. Es una il·lusió òptica per efecte de l'estat de nerviosisme.

—Ens l'emportarem amb nosaltres!— li dic, en un impuls molt comprensible d'humanitarisme.

—Pobrets d'ells si se'm quedaven de penyora! M'haurien de mantenir tota la vida!

—Tornen a lladrar els gossos i s'imposa el silenci.

CIRC Un número de domador que Joan Tomàs encara no ha vist mai. (Ric et Rac, París)

Mesquita de Xauen

Va ésser una abraçada entre dramàtica i còmica. Una veritable abraçada de final d'acte.

L'emoció ens produïa tan diversos efectes que, mentre jo reia com si anés a tornar-me ximple, aquell moro català de barba gris i xilaba espel·lida plorava com una criatura.

I passat aquest primer moment, Narcís Ferrer, fill de la mateixa Girona, ens va contar la seva història.

FRANCESC OLIVA (Seguirà)

(i) Vegi's MIRADOR, n.º 289 i 291.

Roses. — Una de les visions de paisatge més positivament impressionants que hi ha a Catalunya és el golf de Roses, encastat a la plana empordanesa, i vist des d'una alçada sense pretensions, des del coll de Sant Genís, per exemple, o des de la carretera que va de Cadaqués a Roses, en el punt que comença la baixada i es desdoblexa la immensa corba blava del golf.

Des d'aquell dia, cada vegada que em trobo amb aquest teló de fons únic, no puc fugir de cap manera de la sensació que dona l'imprevist, una sensació que dilata la nina de l'ull i fa badar la boca amb aquella ganyota típica de l'admiració.

La grandesa de l'espectacle consisteix en la convergència de dos elements tan ben tallats i tan ben acabats com són la línia del golf amb la inacabable cresta de muntanyes que vénen a ésser el marc on s'aiguanta el safrí immens de l'aigua, i la vastíssima i policromada plana empordanesa amb la cresta pirenaica, colossal i llunyana.

Tot aquest gran espectacle de conjunt es va perdent a mida que la carretera baixa, i quan us trobeu a Roses clavats de galtes al mar, el golf s'ha convertit en un llac de somni, tot ell d'un vidre irisat que us tapa la respiració. Difícilment es troba en tota la Mediterrània un lloc on el mar doni aquesta infinita sensació de calma i de pedra preciosa, i on s'exempli l'horitzó d'una manera romàntica tan dolça i tan poc torurada.

—Ahí tienes uno—em diu en el seu llenguatge habitual, ara que tant li fa que els moros l'entenguin, i y pansano tuyo: de «Chirona».

He vist amb tristesa que d'aquest indret tan salat i tan picant de Roses ha desaparegut un dels seus millors establiments de beguda. A la mestressa d'aquest establiment li deien la Mamà. La Mamà tenia quatre filles ondulant, fresques i molt ben proporcionades, amb una ànima tendra i ollosa com una bona amanida del país.

Una nit, en aquest establiment, vaig trobar-hi dos respectables ancians que amb una canya, quatre cordells i una paella feien una orquestra brillant. Aquests ancians venien de França i estaven torrats com una sopa, i demanaven amb llàgrimes als ulls una veu humana que els acompanyés; aleshores la Mamà, per complaure'ls i sense tenir-ne gens de ganes i amb una veu tristíssima, els va cantar el Vals de las Olas.

Ara aquest establiment està tancat i barrat; mentre una noia del bar veu m'explica la desgràcia, entre un rotlló de pescadors estan substanciant una tonyina grossa com un porc, i l'aigua de la badia de Roses es va envernissant amb aquella tinta nocturna i solemne del repòs integral.

FRANCESC OLIVA (Seguirà) (i) Vegi's MIRADOR, n.º 289 i 291.

Hasta... la Luna un día se sintió herida. ¿Qué le pasa a la Luna, risueña como siempre está? ¿Es una quebradura? Etcheves que vaya, Etcheves, y hasta la Luna Etcheves curó. Es patente de: INSTITUCIÓN HERNIARIA, Balmes, 8. Barcelona.

L'EIXUT Cor de peixos. — Quina gràcia! Així qualsevol en sap de pescar! (Toul à vous, Paris)

FEMENINA —Sí, un barret que m'està d'allò més bé. Ara mateix, a fora de la cabina, hi ha tot de gent que se l'està mirant... (The Humorist, Londres)

UNA RAO D'ESTIUJAR —En aquest hotel estaran com a casa seva. —I pagant el que calgui, no podríem estar millor? (Gringoire, Paris)

CIRC Un número de domador que Joan Tomàs encara no ha vist mai. (Ric et Rac, París)

EN UN HOTEL DE LA FRONTERA —Es insuportable! Amb tants espies als arma is no hi ha manera de desar la roba! (Ric et Rac, París)

L'EIXUT Cor de peixos. — Quina gràcia! Així qualsevol en sap de pescar! (Toul à vous, Paris)

UN SUGGERIMENT

La taula de Rossinyol al Cau Ferrat

«En Angleterre, la nouvelle génération s'est détachée de moi. Elle cherche autre chose et c'est très bien ainsi. Si un jeune écrivain avait le malheur de trop aimer mes livres, il ferait du Kipling et ne se trouverait pas lui-même... Il faut que les jeunes soient un peu injustes pour les aînés... Ce sont les années, les siècles, qui se chargeront de révéler ce qui, dans la littérature, était durable.»
(Kipling a Maurois, *Mes songes que voici*.)

Aquests pensaments són, a ben segur, els que senyoregen en les joves intel·ligències de

Mare de Déu de la Caritat del Coure i dues reproduccions japoneses completes la decoració del mur, ultra dues cadires, una reproducció reduïda de la Venus de Milo i una llumenera, que estan damunt dues petites llibreries. Hi ha també un retrat fotogràfic de la senyora Rossinyol.»

Doncs bé, «Rossinyol quan era a Sitges» en aquella «taula de treball» no hi escrivia cartes a la família, sinó més d'una de les seves produccions literàries i de teatre, de les quals donava a gustar les primícies als seus amics. I sabeu el que hi ha dintre de les «dues petites llibreries»? Una col·lecció relligada de *Pèl & Ploma* (els darrers anys) i de *Forma*. De Rossinyol solament conte-

Picasso — La familia del tío Paco (Museu del Cau Ferrat)

Catalunya, i els trobem molt a to, però no creiem que puguin influir en el capteniment del Patronat del Cau Ferrat envers Santiago Rossinyol, fundador i donador d'aquell museu. La falla que vaig a denunciar l'atribueixo a un oblit involuntari o a un premeditat ajornament benicòsit.

Segons consta a la *Guia sumària*, editada l'any passat, el *Pany de paret* m comprèn des del faristol fins al recó del finestral sobre la mar. Damunt la taula, que té un calaix i tres calaixets, hi ha un tinter i un espedier de Talavera. Al mig, un Sant Jeroni, talla policromada espanyola del segle XVII, i darrera del sant, una reproducció fotogràfica de *La Primavera*, de Botticelli, del Museu dels Oficis, de Florència, al centre del mur, i sota una reproducció fotogràfica de la cèlebre *Cantoria*, de Donatello, està posat al retrat al carbó de Rossinyol, dibuixat per R. Casas. A dalt, a dreta i esquerra, es veuen dues obres juvenils d'Hermen Anglada Camarasa: *Nocturn parisenc* i *Papallones de nit*. Sota de la primera obra hi ha un pastell d'Arcadi Mas i Fontdevila, *La Pubilleta*, i a la dreta del retrat de Rossinyol, una còpia d'un quadre de Velázquez, per F. Ferran. Sota el pastell de Mas i Fontdevila, hi ha *La Matinera*, de R. Casas. Els altres dibuixets són de Picasso (núms. 9, 14, 15, 25, 26 i 27), Zuloaga (núms. 7, 8 i 30). De Rossinyol n'hi ha quatre, dibuixats a Andalusia (númers 10, 20, 22 i 28). D'Utrillo és un dibuix aquarellat (núm. 31). Una estampa de la

nen *L'Alegria que passa. L'home de l'orgu. El prestidigitador* i poca cosa més.

Potser se'ns dirà que el Cau Ferrat és un museu i no una biblioteca, però els que ens honorarem amb l'amistat del pintor-poeta sabem que el seu projecte, per poques facilitats que li hagués concedit el propietari de Maricel i abans el sitgetà anomenat Panxo Xicarrons, era instal·lar la seva biblioteca particular en un local lindant al Cau. I si aquell propòsit és avui bon tros difícil de dur a terme, no ho fóra gens el de dotar la cambra de treball sudada amb les obres completes de l'escriptor i comediògraf català que, pel cap baix, marca una època impossible d'escamotejar. A més, cal tenir present que, ultra els turistes apressats, i a voltes facciosos, que passen per aquelles sales en filera índia, hi ha qui fretura un repòs espiritual o, més concretament, diàloga una mica amb aquell artista polivalent mitjançant la lectura d'un dels seus llibres. Adhuc en el cas que arribés a pendre cos la idea d'instal·lar una Biblioteca Popular a Maricel, creiem que la presència de l'obra literària de Rossinyol al Cau Ferrat és imprescindible, consagracions de banda.

Aquests dies d'entrada a la tardor, em vénen al pensament les converses tingudes amb Santiago Rossinyol al Lion d'Or, els darrers anys de la seva vida, i ara em sembla que ell mateix m'hagi agafat la mà per escriure aquestes ratlles. Que no s'ho prengui a mal ningú.

S. SOLER i FORMENT

Mirant a fora

L'Exèrcit de Salvació

La premsa ha donat compte del nomenament d'Evangelina Booth al generalat de l'Exèrcit de Salvació.

En realitat, no es tracta d'un simple canvi de personal, sinó d'un canvi de mètodes i un reforç de l'autoritat dictatorial en profit de la família Booth. Aquesta elecció assenyala el triomf de la família del fundador, després d'una lluita que ha durat alguns anys.

Un cop mort el fundador, William Booth, el seu fill Bramwell prengué el comandament, d'una manera absoluta, com son pare. Però havent-se posat a repapiejar, fou destituït per una mena de revolució palatina que no arribà a conèixer el públic ni de molts oficials de l'Exèrcit. Els vencedors retallaren les atribucions del general i augmentaren les d'una mena de consell, i triaren el nou cap fora de la família Booth.

Aquesta, considerant el generalat un bé hereditari, ha treballat per a reconquistar-lo i hom diu que vol reprendre l'autoritat sense límits del fundador.

Els entesos assenyalen el desplaçament del cap de la Salvation Army a França i Bèlgica des de fa disset anys, com una manifestació de l'esperit autòcrata dels Booth. El cap francès, Albin Peyron, tenia massa simpaties i ha estat substituït per un anglès, el coronel Isely.

Un oficial de l'Exèrcit de Salvació, segons els Booth, ha d'ésser com un jesuïta en mans dels seus superiors. Perinde ac cadaver.

La conversió de Gide

André Gide diu que sempre ha estat comunista, almenys d'una manera latent.

Però en un llibre seu no pas massa antic, *Viatge al Congo*, diu, parlant del règim de les plantacions de cotó:

«Cal notar — i això és molt important — que els cultius de cotó no han pas estat col·lectius, sinó individuals. Es a dir, que si els treballs de preparació i de plantació han estat obra del poble sencer, el camp, tot seguit després, ha estat partit de manera que cada família, si no cada individu, es trobés en possessió d'un tros i tingués interès a conrear-lo. El resultat obtingut pel nou règim ha estat ben diferent del dels primers conreus col·lectius, que els indígenes anomenaven les plantacions de tant se me'n f...»

Suïssa i la U. R. R. S.

Hom sap que les resistències més fortes a l'entrada de la U. R. S. S. a la S. de les N. és Suïssa qui les ha posades, i això que fou el primer país que repugnà les relacions comercials amb Rússia. Hi ha qui diu que aquesta actitud i la violenta campanya de premsa són degudes als medis militars suïssos, que sempre han estat germanòfils aferrissats.

El Consell federal decidí que el seu representant, Motta, a la S. de les N., votés contra l'admissió de Rússia i expliqués les raons d'aquesta hostilitat.

Des de la fundació de la S. de les N., el delegat suís formava part de la mesa de l'Assemblea, però aquest any Motta ha hagut d'endurar el disgust de no veure's elegit. A més a més, les organitzacions nacionalistes suïsses, no satisfetes encara, volen recollir signatures per a demanar la sortida de la S. de les N. del territori suís.

— Si Suïssa abandona la S. de les N. — ha dit un diplomàtic estranger —, la S. de les N. se n'anirà de Suïssa.

Pensant que Suïssa és un país que viu del turisme i que la S. de les N. hi deixa aquells quaranta milions de francs o cada any, el Consell federal deurà pensar-s'hi una mica abans d'arribar a una actitud extremada.

Els dos John Simon

Sir John Simon, secretari del Foreign Office, ha declarat públicament que ell no és jueu i que els antisemites van errats quan volen explicar actituds seves pels seus orígens no aris.

Això ve del fet que al Parlament anglès hi hagué, de 1868 a 1886, un Sir John Simon que era jueu i no se n'amagava pas. Aquest altre John Simon morí fa trenta-set anys i representava la circumscripció de Dewsbury, que alguns anomenaven de Jewsbury (jewe, en anglès, significa jueu).

Relativitat

El polític francès H. de Kéris, líder del Bloc Nacional, ha volgut anar a Rússia, a documentar-se sobre el terreny, i li ha semblat que tot no anava pas tan malament. I el pertinaç antisocialista que és Kéris, confessà al periodista soviètic Umanzki:

— He de reconèixer que, en la situació creada per la desaparició del tsarisme, heu adoptat una reorganització que resulta excel·lent a casa vostra, però que seria impossible i detestable en un altre lloc.

— Ja ens basta que la trobeu excel·lent per a nosaltres — respongué l'altre.

Precisió

Un diputat s'acosta, en la Cambra francesa, a Mandel i li fa remarcar:

— Perfecte el vostre projecte de reformu electoral... Però nosaltres, els de la dreta, no anem a guanyar-hi res... Seran vint escons més sobre els quals els socialistes posaran la mà... — No és pas la mà el que sol posar-se sobre un escó.

Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

La independència austríaca

Dues qüestions d'efectiva importància s'han presentat aquest any a l'Assemblea de la S. de les N.: l'entrada de la U. R. S. S., de la qual ja hem parlat, i el problema austríac aguditzat a mesura que el temps ha anat passant.

Barthou, en un discurs pronunciat en l'habitual banquet de la premsa internacional, ha volgut assumir la paternitat de la iniciativa pel que fa a Rússia i ha afegit que si ha calgut vèncer obstacles, es deu a la seva enèrgica acció. Ningú certament no ho disputarà al ministre d'Afers estrangers de França, tant més que el propi Litvinoff ho ha confirmat així mateix.

Voldríem sincerament que en aquests moments desenrotlla l'estatista fran-

Saltant, per manca d'espai, tots els episodis del canceller de Dollfuss fins al nomenament de l'enigmàtic Schuschnigg, fem un ràpid examen de l'actual situació austríaca tal com es presenta avui a la S. de les N., a la qual s'ha acudit perquè hi procuri una solució.

Austria té un govern que no és emanació de la voluntat popular, sinó el resultat d'un cop de mà de Dollfuss, que el pagà car amb la seva vida. Per tant, no és de la composició del govern que es pugui deduir quina és l'opinió del poble.

Pels elements que es poden posseir i per deducció lògica, es pot afirmar que la causa de l'anexió a Alemanya ha avançat considerablement. I això ha estat precisament conseqüència dels mitjans esmerçats per a evitar-ho. Hi ha moments que les mentides convencionals de la diplomàcia són inoportunes, i el fet d'haver provat Dollfuss de llançar Austria en braços d'Itàlia ha augmentat sensiblement la germanofília. És fàcil compendre-ho. Austria i Itàlia són enemics seculars. La neutralitat als començos de la guerra i després la participació en aquesta contra els Imperis Centrals han estat tingudes a Viena com la causa principal de la desfeta i l'aniversari dels austríacs contra els italians no ha fet sinó augmentar. En una paraula, els austríacs, més aviat que una dependència, baldament no sigui sinó moral, d'Itàlia, prefereixen sense vacil·lacions l'anexió a Alemanya, per a desfer-se d'una protecció que troben massa feixuga.

Però Europa no pot consentir que pugui realitzar-se aquesta unió austro-alemanya. Txecoslovàquia, Romania, Iugoslàvia i la mateixa Itàlia veuen en l'anexió un perill seriós i no deixaran d'oposar-s'hi.

El Reichsführer, però, no cedeix en el seu intent d'unificació del seu país natal i del seu país d'adopció, del qual ha arribat a cap suprem. Però l'Anschluss, com la restauració, són sinònims de guerra.

I a Ginebra ningú no en dubta. I tothom sap que no és deixant a Itàlia la missió de vetllar per la independència d'Austria que el perill s'esvairà.

Però si Benes i Titulesco estan disposats a col·laborar amb Itàlia, Iugoslàvia, en canvi, no vol ni sentir-ne parlar. Malgrat una activa acció conciliadora darrerament descabellada per Barthou, la tivantor entre Itàlia i Iugoslàvia s'ha intensificat. Quina solució, doncs, cal adoptar per a resoldre el problema?

França i Anglaterra defensen una solució que és la més lògica, la més segura i la més consonant amb el pacte ginebrí. Es tracta d'una mena de Locarno, això és, d'un tractat signat per totes les nacions interessades en la independència austríaca i amb iguals drets i deures, sense avantatges de cap mena per a cap. Aquest tractat cauria automàticament dintre l'òrbita de la S. de les N., la qual n'asseguraria eventualment l'execució. Però perquè pugui estipular-se aquest tractat cal primer que Romà i Belgrado cessin en llur lluita.

Es a aquest fi que treballa intensament Barthou. Pel que pugui ésser, el ministre francès ha ideat un altre pla, potser més eficaç. Es tracta de confiar la tutela de la independència austríaca al Consell de la S. de les N. Hi ha alguna vacil·lació per part d'Anglaterra, però fàcilment superable, ara que els anglesos s'han convençut que calia abandonar la política a la Ponç Pilat a la qual tan aficionat era Mac Donald.

Tant si es realitza un pla com l'altre, a Berlín es veuria que l'Anschluss és un os molt dur, i els austríacs serien alliberats del perill d'una hegemonia italiana, i trobarien preferible la independència del país a la seva unió amb l'Alemanya hitleriana.

TIGGIS

SI ÉS ELÈCTRIC I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL
ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al

GADATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Arbuix i Diagonal)

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Telèfons 21245 - 16552

MAGNIFICA I UNICA OCASIÓ

Magnífica i única ocasió que se li ofereix per a realitzar el desitjat creuer turístic i cultural a les Illes Canàries amb la motonau de luxe *Villa de Madrid*.

Viatge patrocinat per la Universitat Autònoma de Catalunya en col·laboració amb el Patronat Provincial de Turisme de Canàries. Sortida 29 de setembre.

- 11 dies d'incomparable viatge:
- Primera classe: 660 pessetes.
- Segona classe: 530 pessetes.
- Tercera classe: 328 pessetes
- Visites i excursions compreses.

Conferències a bord per eminents catedràtics, festes, recepcions, etc. Sol·liciteu immediatament el programa oficial i informes a les oficines de Viatges Marsans, S. A., Rambla de Canaletes, 2 i 4, Barcelona.

UN ORFEBRE

amb l'amor a l'ofici dels antics i amb la sensibilitat dels moderns:

J. ROCA JOIER

Passaig de Gràcia, 18

Vigileu s. u. p. les seves creacions insuperables

Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL CINEMA

TORNEM-HI!

Aquesta setmana

La marxa de Rakowzy és un film d'ambient hongarès que, a desgrat del convencionalisme de l'anècdota, es veu de grat. Com ja suggereix el títol de la marxa, que el geni d'Hector Berlioz ha aconseguit fer aplaudir a totes les sales de concert del món, l'acció es desenvolupa en un medi de militars. Caldria doncs plànyer-se encara una altra vegada d'aquest amor desmesurat pels sabres i les trompetes que caracteritza una nodrida producció de l'Europa central, motiu aquest que a nosaltres comença ja a fatigar-nos. Amb això, veieu ací al viu aquells tipus que alludia un dia Maurice Bedel des del Conferència Club, tan característics del país, que tenen el cor com una esponja i que no troben altra cosa millor que acabar-se d'estovar amb tota mena d'excessos musicals. Violins, czardes que destillen les músiques més malenconioses i tendres del món, capaces d'encendre l'atmosfera en una alta efervescència sentimental. Es veient aquests excessos que seriem capaços de fer nostres les imprecacions d'un Tolstoi contra l'acció dissolvent de la música!

El film denota la bona escola alemanya de cinema, i creiem que no serà abús de caracteritzar com alemanya tota una producció que es realitza molt lluny de la Neubabelsberg. Evidentment, enfront la producció francesa i americana, la producció de l'Europa central acusa uns trets comuns que ens semblen afirmar-se i triomfar en films com *Liebele*, *Cadets*, *Noies d'uniforme*, *Volen les meves cançons*, etcètera, trets comuns que justifiquen l'apel·lació a un nom genèric per a reunir tota aquesta producció. Una escola de cinema que es presenta ja amb tots els aspectes d'una cosa normal, disposada a jugar un rol de primer ordre dins la producció mundial. La marxa de Rakowzy és, dintre d'ella, un espècimen discret.

Amb aquest film hem vist *La tenda de terrissa*, nou film de Walt Disney que es recomana sol.

El primer amor, la nova producció de J. Beystone, un hom més aviat amic de coses enèrgiques, és un film amb Janet Gaynor que parla ni de l'anècdota ni del moral del film, dues coses aquestes que es donen per previstes tractant-se d'una pel·lícula que reuneix els dos noms aïr il·lustres amb *El setè cel*.

Encara doncs són en el domini dels llocs comuns, i aquest cop dels més rebregats dins la producció americana. Caldria solament remarcar el talent de Blystone, que es fatiga cercant de treure les més brillants possibilitats fotogràfiques d'un tema desesperança-dor de veritat. Pensa aquesta que no és endebades, ja que cal concedir que *El primer amor* procura més d'una joia a l'espectador despert i atent als encerts de realització. Blystone té un ofici fred, però que no falla en l'art de provocar més o menys artificiosament les reaccions que pretén arrancar dels espectadors. El gust que aquests troben a seguir les peripecies d'aquest joc d'afinitats electives que es desenvolupa entre quatre personatges, servit dins els canons estrictes d'aquesta producció en rosa, palesa que el gènere pot continuar encara molt temps amb possibilitats d'èxit.

Hem de remarcar, perquè és de justícia, la bona qualitat del programa de complement que el Fèmina serveix junt amb aquest film. És hora que els empresaris s'adonin

de la importància cabdal d'aquesta part del programa. Comprenem l'handicap insuperable que significa trobar en el mercat la quantitat de films necessaris per assegurar

Janet Gaynor

dignament aquestes primeres parts de programa, però també creiem que certs complements que es veuen de tant en tant, seria molt més preferible no veure'ls. Per exemple, aquest *Diez minuts de palique* que constitueix una equivocació dins l'excel·lent, admirable, programa de reportatges que el cinema Actualidades ens ofereix cada setmana.

I *Rumb al Canadà*? Un gran tema extret de la coneguda obra de Vildrac *Le Paquet Tenacity*! Sobretot un tema que permet explotar amb tota la passió les enormes possibilitats fotogràfiques del port. Julian Duvivier no s'ha distret, i aquest és el valor màxim del film, la manera com de mica en mica, acumulant visions, multiplicant angles, captant detalls sorprenents, *Duivivier ha fet un gran treball de reportatges. L'envoïement que tanmateix esperàvem no s'acaba de realitzar. Hi ha ben bé la presència de les coses, però tot aquell halo de poesia, poesia de l'evasió i un aire recarregat en excés d'una immensitat de recances, que és el que forneix com el pedal a aquesta història de Vildrac, no s'acaba de transparentar del tot, a través de l'ull i l'escriptura de Duvivier. Demés, si Albert Préjean està sempre bé, no podríem dir el mateix dels altres, i en una obra en la que el conflicte intern juga un rol de primer ordre, aquesta és una tara important.*

Parlem també del programa del Publi-Cinema. Entre les coses més sobresortints hi ha la catàstrofe del *Morro's Castle* i el m'ing nacional-socialista de Nuremberg, dos espectacles que, per motius diferents, ens han fet estremir de debò. Ara que els noticiaris estan tan bé, no caldria preocupar-se un xic més de posar els *speakers* a l'altura de les circumstàncies? No n'hem sentit, aquesta setmana, un que de les bicicletes en diu *corceles de acero*?

JOSEP PALAU

Influències i espectadors. — El nostre article anterior volia evitar de totes passades el dogmatisme en una matèria particularment difícil. Potser per això ha estat mal comprès per algú. Ens convé aclarir que encara que nosaltres hàgim dit que creiem que un film immoral o qualificat com a tal no podia portar perjudici damunt d'una persona dotada d'una bona estabilitat moral, no volíem dir amb això que aquesta mateixa persona no s'hagi de sentir molestada per un espectacle que ella considera indesitjable, i això no per creure que allò pugui fer-li algun tort, sinó per creure que es tracta de qualcom grosser, fals i antipàtic, motius suficients per felicitar tota iniciativa encaminada a evitar-ne l'exhibició. Demés, que tampoc no és recomanable desinteressar-se de l'aspecte social del problema, la qual cosa equival a posar la qüestió de la censura, qüestió que nosaltres som lluny de creure artificial.

J. P.

PANORAMA

Cora Sue Collins

Al costat de Shirley Temple, però no tan de pressa per ara, una altra estrella infantil s'alça a Hollywood: Cora Sue Collins, que treballa al costat de Sylvia Sidney en *Jenny Gerhardt* i que féu el paper de Cristina de Suècia abans que la mateixa Greta.

En efecte, la menuda Cora encarnà la reina en la seva tendra edat, en aquella escena del film en què refusa que ningú l'ajudi a enfilar-se al tron.

Cora ha comprès que per força, en bona lògica, havia d'assemblar-se a Greta Garbo, ja que era, abans que l'artista sueca, la mateixa Cristina. I un dia, Greta, tombant-se de cop, va veure darrera seu la petita Cora Sue Collins esforçant-se a imitar la seva manera de caminar. Greta esclafí a riure, i Cora, mortificada, desaparegué.

Debut curiós

Warner Baxter té com amic íntim un tal Mac Grabb i desitjava de temps fer-lo debutar al cinema, però l'amic no volia.

Per fi, li donà la notícia:

—He acceptat un paper en el film que ara roda Irving Cummings, *Great Canary*.

—Bravo, home! — exclamà Warner Baxter —. Ja t'explicaré alguns trucs de l'ofici...

—Es inútil — interrompé Mac Grabb —. Faig de cadàver embolicat en un llençol, en una escena d'hospital.

Homes!... Recordeu que EL ALTAR DE LA MODA és la parada de les més resplendents belles del cinema

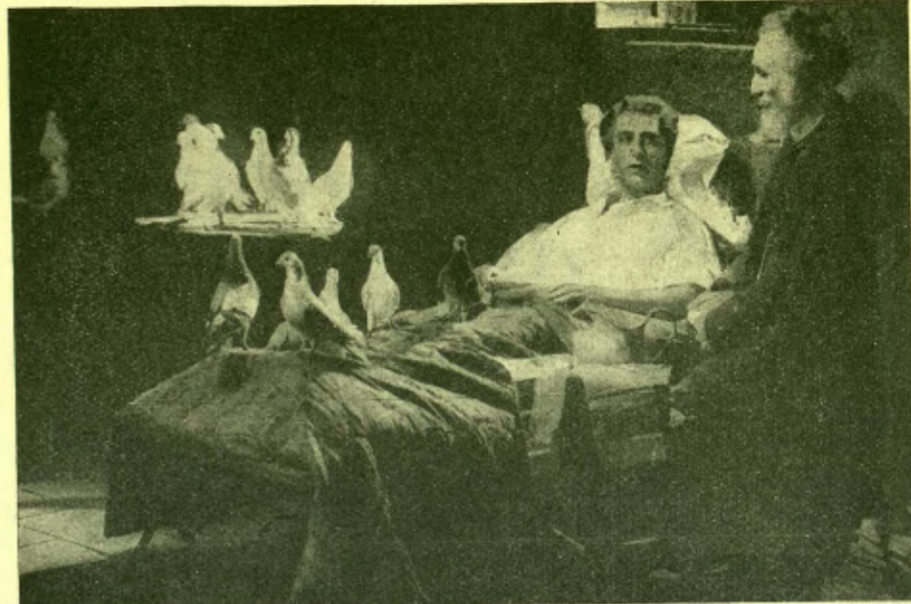
EL CINEMA, ART O INDÚSTRIA?

Obra d'art i d'un sol

(Segueix del número anterior)

Aquest desig d'independència no implica de cap manera unes concepcions romàntiques en la realització.

determinada de la producció, ignora el que podrà donar des del punt de vista del conjunt i es refia justament, per a facilitar-ne la realització, dels tècnics de les altres especialitats, els quals fan altre tant al seu

Abel Gance i els seus coloms

Em sembla, al contrari, que el que manca més als nostres creadors és el coneixement de llur gramàtica cinematogràfica.

Cadascú consagrant-se a una part ben

esguard. I, no obstant, és una cosa cabdal crear la unitat en una obra.

Unitat psicològica en la concepció.

Unitat objectiva en la fotografia: per exemple, si hom comença a tractar el seu tema en una atmosfera a la Rembrandt, cal pensar que és un estil que hom s'imposa i que cal no mancar-hi.

Els mateixos personatges han d'ésser evolucionats des del començament; això és, d'altra banda, tant més necessari que el cinema és acció abans que res.

Però si de totes maneres cal imposar una evolució a un personatge, cal que sigui d'una manera talment puixant i justificada que ningú no pugui somiar a discutir-la.

Aquest és un punt comú amb el teatre que els personatges han d'ésser fortament «tipats» des del començament i que cada moment de l'acció ha d'ésser un instant paroxíctic del film. A propòsit d'això, s'ha dit massa que la superioritat del cinema sobre el teatre depenia molt de la major extensió del seu camp d'acció. Al contrari, res no li és més perjudicial, res no incita més el creador a la negligència.

Al cinema com al teatre hom té necessitat de dificultats per a servir-se'n com de trampol. No adonar-se d'això és el que fa la feblesa del cinema d'avantguarda: permetre's-ho tot no és una prova de potència, sinó al contrari, de dispersió i de manca de maduresa. Per això fóra bo que hi hagués una mena d'escola de cinema que J. J. als creadors de demà els coneixements teòrics indispensables, tot procurant-los la facilitat de realitzar llurs idees, baldament no sigui més que per a familiaritzar-los amb els problemes que suscita tota creació. Quants de talents naixents vegeten mancats de possibilitats d'experiències, o es queden enrera després d'una sola temptativa esguerdada per una mala traça que falseja el resultat sense haver estat en si un error greu.

Aquesta escola seria en certa manera un conservatori internacional pel qual les grans productores no deixarien d'interessar-se.

Allà, tots els mètodes, tots els punts de vista serien confrontats. En resultarien uns clàssics del film que formarien la base de tota cultura cinematogràfica.

La primera qualitat que hom hauria d'exigir dels candidats, és el foc sagrat. Totes les altres qualitats reunides no podran mai, sense aquesta, salvar una obra de la mediocritat, mentre que ella sola, amb el socors d'una cultura cinematogràfica intel·ligent i aprofundida, arribarà a obtenir uns resultats interessants.

L'objecte d'aquesta escola seria evidentment d'armar el millor possible els creadors de demà, però com que la proporció no podria deixar d'ésser-ne feble en el conjunt dels alumnes, seria prudent de destruir les tendències de cada un: els uns essent més aviat objectius, els altres més aviat subjectius, o, si hom ho prefereix, intel·lectuals o artistes.

Hom s'asseguraria així, a falta de millor, preciosos col·laboradors per a la producció corrent.

Naturalment, tot especialitzant-los segons llurs aptituds naturals, hom els donaria coneixements teòrics i pràctics generals; cursos de *scenari* i de posta en escena pura, experiències d'utilització, il·luminació, pel·lícules, i en fi, i sobretot, nocions d'organització general.

Aquest és, en efecte, un punt cabdal. Cal dir-se que la realització no dona pas la quarta part del que hom havia concebut. Això cal no solament saber-ho per endavant, sinó ésser capaç de tenir-ho en compte i de pendre les seves mesures.

Allà és, d'altra banda, que els inconvenients de la col·laboració es fan sentir més, car la desferia és tant més gran que a les dificultats materials s'afegeixen diferències de personalitats.

Si hom afegeix encara a això que els organitzadors comercials tenen, per al creador, la més perfecta incomprensió, i que presenten sovint el film sota una forma que no recorda sinó de molt lluny aquella sota la qual el creador no havia arribat sinó imperfectament a expressar-se, hom comprendrà que el públic pugui difícilment fer-se càrrec del que hom havia somiat de donar-li; però que no és menys cert que hi arribarà tant millor com el creador haurà pogut marcar més la seva obra amb la seva personalitat, cosa que exclou, una vegada més, tota idea de col·laboració.

ABEL GANCE

(Copyright Opera Mundi)

ELS EXITS VERITABLES DE LA TEMPORADA 1934-1935

SERAN:

LOS MISERABLES

De Víctor Hugo. Producció Pathé-Natan París. Principals intèrprets: Harry Baur, Florelle, Charles Vanel, Henry Krauss, Josseline Gael, Emile Genevois.

El més gran que s'ha produït a Europa

EL ROSARIO

De Florence Barclay. Principals intèrprets: André Luguet i Lluïsa Mornand

Una pel·lícula que fa vessar moltes llàgrimes

LA TABERNA

(L'Assommoir) d'Emili Zola. Interpretada per Daniel Mendaille, Line Noro, Henry Bosc, Alexandre Rignault i France Dhelia

Una nafrà social de formidables conseqüències traslladada al llenç amb un realisme poques vegades superat

EMPRESARIS! Anunciant aquestes tres pel·lícules en el repertori de la propera temporada, haureu posat els vostres locals fora de tota competència. A part trobareu l'elenc complet de les nostres estrenes

DISTRIBUIDORS:

Exclusives TRIAN

València, 234 : BARCELONA : Telèfon 72736

EL NEGRO QUE TENIA EL ALMA BLANCA
LA DELICULA DEL AÑO

METROPOL DEMÀ ESTRENA

MARIE BELL
JEAN MURAT

EL HOMBRE DEL HISPANO

Una comèdia que vessa alegria, suggestiva i deliciosa que l'encantarà

EL TEATRE

LES ESTRENES

Poal-Aregall, **La Taverna dels Valentins** (Apolo)

No creiem que al nostre poble — ni a cap altre del món — li faci cap falta trobar-se a cada dos per tres, en les seves estones d'esplai, amb Shakespeares i Bernards Shaws, com tampoc que sigui gens ni mica desitjable que s'engresqui i s'encaterini amb autors com O'Neill o Giraudoux. Totes aquestes coses per a gustar de les quals es necessita tenir-hi, si més no, una certa familiaritat, una prèvia informació, una afició continuada o — i aquest no és pas un cas gens excepcional — haver sofert un ata-

piració a obtenir que quan surti del teatre es senti envaït d'aquella vaga sensació de trobar-se més tendre i comprensiu envers els altres — reducció a la seva escala de la catarsis esquilliana —, és el pensament que, per a nosaltres, ha de moure els autors que cultiven el gènere popular.

Perquè sabem, per un costat, el que hem d'esperar dels nostres autors en general — com diem en començar aquest article — i pel que opinem sobre el teatre de gran públic, segons acabem d'escriure, és ben deslliçat de tot prejudici escolàstic o intel·lectualista que ens colloquem davant de qual-sevol obra de la qual podem pensar o que explícitament ens és dit que ha estat creada en el sentit popularista que comentem.

En aquesta actitud és que hem acudit a les representacions de les obres de Màntua. Amichatis i Alfons Roure, anàrem la temporada darrera a l'estrena de *La Gloriosa*, de Miquel Poal-Aregall, i hem assistit aquesta a la de *La Taverna dels Valentins*, del mateix autor, al teatre Apolo, el dissabte passat. Nosaltres, per la nostra banda, hi hem posat tot el que ha calgut; però — ai las! — per concessions que hàgim fet, per esforços que hàgim realitzat per tal de posar-nos-hi a to, de justificar-ho d'acord amb aquella concepció que hem assenyalat, ens ha estat completament impossible, i hem hagut de trobar que aquells que parlen de teatre popular en tractar-se d'aquesta mena de teatre no és sinó perquè tenen del poble un concepte tan trist, tan rònic i tan despectiu com l'aristocràticista més aristocràticista. El poble, en veritat, creiem que es mereix alguna altra cosa de més qualitat que la que li és donada en aquestes representacions.

La temporada passada saludàvem la incorporació de Poal-Aregall a la brigada dels analfabetistes de la nostra escena, per obra de *La Gloriosa*, que tanta glòria li ha reportat. Avui hem d'assenyalar els progressos que hi ha aconseguit, posant-se al davant de tots els seus antecessors i mestres amb aquesta *Taverna dels Valentins*. L'anàlisi per peces menudes del descabellament de la qual ens pendria un lloc que, val a dir-ho, no es mereix pas.

Potser n'hi hauria prou amb dir que el que és l'acció de l'obra queda limitada, només, a l'acabament de cada acte; tota la resta és farciment, farciment de serradures, sense cap realitat, sense cap veritat, sense cap lògica ni necessitat; personatges desdibuixats, impertinents, rebregats i estantissos i acudits, xistos i situacions arrellegats de pertot arreu. El conflicte que és el nus de l'acció, amb cinc cèntims de sentit comú ni tan sols es presentaria; la prova n'és que, en acabar la comèdia, s'arranja tot sol, sense altra motivació que haver-s'hi hom pensat — i encara fora de l'escena — i decidir-se a fer el que hom ja havia d'haver fet de bon començament.

De totes maneres, no cal demanar gaire lògica a una tavernera que — no sabem per quina moral — considera l'ésser-ho com un deshonor insuportable, segons ens fa saber a manta represa i que quan passa un disgust insulta i expulsa del local els únics clients que té, i del seu fill, un xicot que hom ens presenta elevat-se del seu ambient — car ell també, com sa mare, considera vergonyós això de guanyar-se honorablement la vida venent vi —, valent i decidit, enamorat de la filla d'un borratxó, i que, en saber que el seu pare és un llicenciat de presidi, repudia la seva mare. Se li enfonza el món i es sent envaït pels prejudicis més tendrament virginals.

Quant al llenguatge, xavacà, grotesc, incorrecte i d'un mal gust insuportable. La companyia de l'Apolo treballa amb entusiasme i assoleix un conjunt estimable en tots conceptes. La presentació, bona, encara que és incomprendible la taverna de dos pisos que no veiem en cap edificació de la Barceloneta, que és on hom ens diu que passa l'acció; si no fos per això, ni ens n'assabentàrem, tan inexistent hi és l'ambient i tan poc de la Barceloneta és cap dels personatges que se'ns presenten en l'obra.

JOAN CORTES

LABORATORI CINEFOTO

DANIEL ARAGONES
LAURIA, 86 - Telèfon 79394 - BARCELONA

Revelat mecànic de negatius d'imatge i so
Tiratge de còpies amb moderníssimes positivadores
MATIPO T. U. i BELL & HOWELL
Contratips en pel·lícula duplicating
Portades artístiques i inserits
Impressió de negatius i tiratge de còpies en colors naturals

PRODUCCIO DIARIA: 35.000 METRES
CINEFOTO ha acabat la instal·lació d'un laboratori exclusiu per a negatius

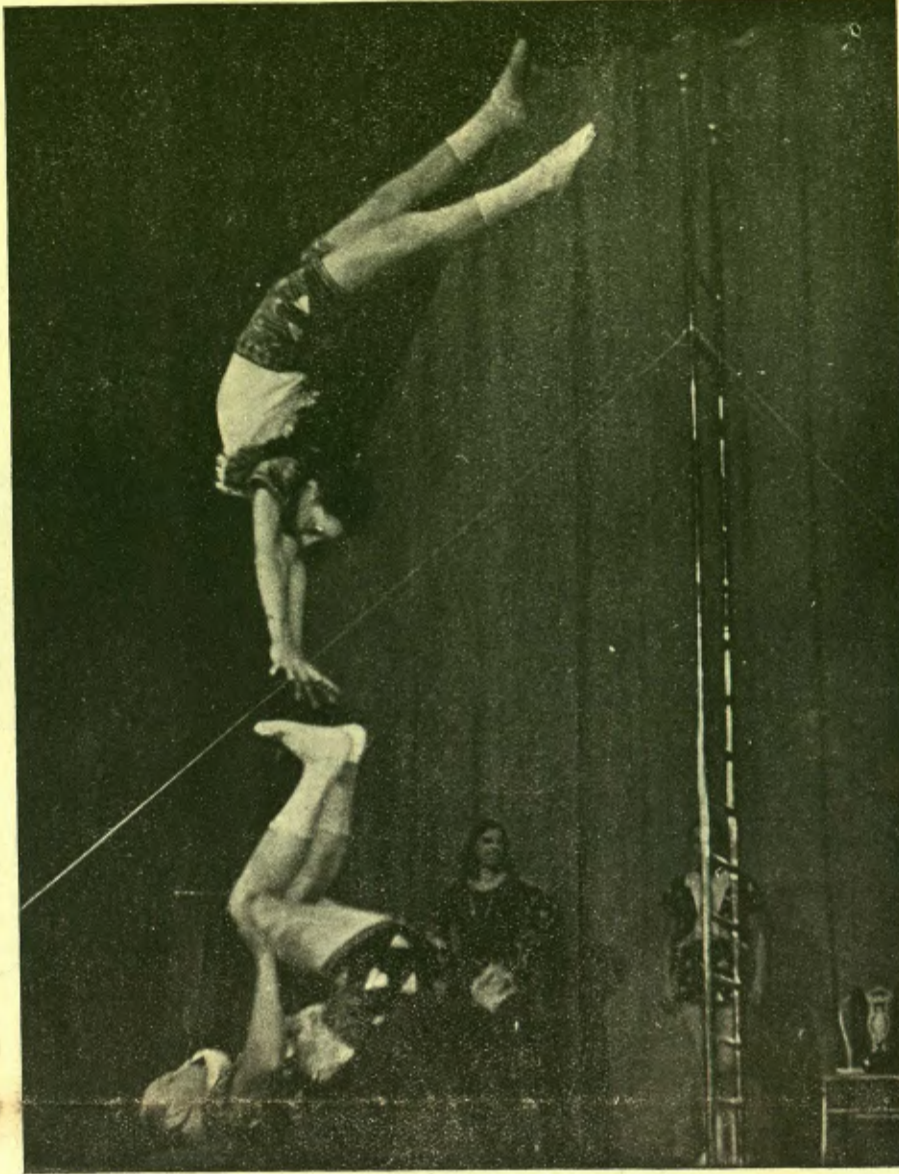
Un esforç no massa recieixit

CIRC A L'OLYMPIA

Resultaria jo el primer enganyat si digués que el programa d'inauguració de la temporada de circ m'ha deixat satisfet. Però pecaria d'injust si, en confessar-ho, no fes tribut, al mateix temps, del meu elogi més fervent a l'empresa de l'Olympia i a Manuel Sugranyes, el seu director artístic.

No tracto pas de jugar a bastir paradoxes, ni, molt menys, d'anar alternant una opinió freda amb una de calenta per tal de no perdre les amistats i fugir de compromisos. Tracto d'ésser sincer. El circ és un

Houcke. Solament en veure'l entrar a cavall a la pista, amb la seva casaca vermella, el seu pantaló blanc, les seves polaines i el seu barret de copa inclinat, amb un pònei a cada costat, sentiu ja que aquell home — aquell senyor! — és una gran figura de circ. Després galopen setze formosos cavalls a dreta i a esquerra, mentre el senyor Houcke somriu orgullós, i tot d'una, els setze cavalls es giren tots alhora i donen, cada un d'ells, una volta en rodó. Quina meravella! Poques ovacions han esclatat mai al circ com

Un dels brillants exercicis dels Bedini-Tafani

espectacle on la veritat hi té el millor paper, i no és possible, en parlar-ne de bona fe i de cara als entusiastes, sortir del pas amb habilitats de periodista. Atesa — i he remarcat això altres vegades — la forma com han de funcionar act els afers d'espectacles internacionals i la manera com estan muntats a l'estranger; atesa també la informalitat, que va estenent-se cada dia, de gran nombre d'artistes i d'agents — cosa ja més lamentable —, i atès, per últim, l'inconcebible apartament que el públic de Barcelona demostra sovint envers el circ, cal reconèixer que l'empresa de l'Olympia i Manuel Sugranyes han realitzat un esforç extraordinari i digne de totes les lloances.

Ara bé: l'esforç, en l'ocasió present, no ha estat massa recieixit. Aquest és el fet. L'actual programa de l'Olympia manca, en general, d'esclat. Té pocs moments brillants. Tot i ésser diferents, tant de naturalesa, com de realització, com de qualitat, alguns números, potser la major part, ofereixen un punt de semblança suficient a provocar la monotonia. La pista no s'anima realment més que quan treballa l'admirable *troupe* Bedini-Tafani, quan el senyor Houcke fa evolucionar els seus cavalls en llibertat i quan els deu Liazeed clouen el programa amb llur barreja de salts i crits.

Deixo els Liazeed de banda. Amb ells, repetitxo, adquirix l'espectacle mobilitat i alegria, però no passen d'ésser un dels bons conjunts d'àrabs piramidistes i saltadors que han desfilat per la nostra ciutat. Vull remarcar només la mitja volta que dona al cos, en fer un salt mortal endarrera, un dels membres de la *troupe*. No coneixia aquesta variant; en sembla difícil i original.

Deixo, doncs, els Liazeed per a deturarme a vanar les excel·lències de la família Bedini-Tafani i la vistositat de les evolucions dels cavalls del senyor Houcke. La família Bedini-Tafani, italiana d'origen però formada artísticament als grans circs de Rússia — Ceniselli, Nikita, Salomonski... — està composta del pare, Alfons Bedini, un fill, una filla i dos nebots. El seu treball és divers: jocs icaris, equilibris de mansobre-cap i de cap-sobre-cap a una escala fixa, equilibris de mà-a-mà arrossegant-se el portador per la catifa, etc., etc. La diversitat, però, no constitueix pas el mèrit ni la característica principal d'aquesta família.

El que és excepcional en els seus exercicis és llur rapidesa i aparent facilitat, llur estil impecable i bon gust. Res del que fan els Bedini-Tafani no resulta indiferent. És un plaer per als ulls contemplar-los. Tot en els Bedini-Tafani porta un segell d'elegància i de perfecció. Aquest *savoir-faire*, aquest coneixement exacte de l'ofici, aquesta força de tradició que corre per les sangs, és el que es descobreix tot seguit en el senyor Jean

la que aquesta evolució provoca. Al senyor Jean Houcke — director-proprietari d'un circ centenari fundat pel seu avi, i descendent, per part de la seva mare, de la família Tournaire, que regentava un circ a França en temps de Lluís XIV — li deurem, els barcelonins aïmants del circ, uns moments de bellesa inoblidables.

A la primera part del programa, de la qual són els Bedini-Tafani el número final i de força, figuren dues atraccions que m'han distret de debò. Em refereixo als Weldons i als Rippers. Els Weldons (1), una dona i un home, belgues, són acrobates flemàtics d'una seguretat extraordinària; la dona actua de portador. Els Rippers (2) presenten un excel·lent número còmic de *cascade* a base d'una taula i una doble escala que s'aguanten de miracle. En la primera part hi ha també una acrobata a la persa i corda penjades. Es fa dir Chriys i és molt gentil.

A la segona part, actuen, ultra el senyor Houcke i els Liazeed, el lloro Coco, presentat pel català Remy Ventura; el jove *jongleur* Paolo Bedini; els ciclistes Sylvettis; els quatre acrobates olímpics Bragards i els clowns Carpi, Nonny i Nitto. El lloro Coco és divertidíssim; els qui van als espectacles a la recerca de novetats, en trobaran una en aquesta bèstia intel·ligent; Remy Ventura presenta Coco en un *sketch* combinat amb veritable traça; Coco, de totes maneres, tindria en un cabaret o un music-hall una atmosfera més apropiada. El *jongleur* Paolo Bedini és un dels membres de la família Bedini, i en poseix totes les virtuts; els ciclistes Sylvettis, quatre dones i tres homes, corren darrera dels Deblars, sense arribar mai a aconseguir-los. I els Bragards treballen carregats de pretensions, circumstància que contribueix a desmerèixer llurs exercicis, no massa bells, ni massa nets.

Resten els clowns. Girem full. Es prefereix dedicar un record de simpatia als augustos de pista. El vell Guerra i el petit Goliath — el company que fou del clown Manetti — se'l mereixen especialment.

JOAN TOMAS

(1) Els Weldons actuen al desaparegut Eldorado fa vuit o nou anys. Aleshores anaven tres. Feien el mateix gènere de treball que ara.

(2) Un dels Rippers és el fill del famós clown Paolo Fratellini. Un altre, espanyol, està casat amb una filla del mateix clown; és molt conegut per la gent de circ amb el nom de «Juanito la Liebre», d'aquell temps en què anava amb la *troupe* catalana, avui famosa arreu del món, dels Andreu-Rivels.

«Mirador» presentara «Perquè demà surti el sol»

En el número 273, del 26 d'abril d'aquest any, en un article sobre *El teatre inèdit*, el nostre col·laborador Joan Cortes feia saber als nostres lectors que els elements que componen la Secció de Teatre de l'Ateneu Polytechnic, dirigits pel benemèrit Enric Jiménez, tenien entre mans l'assaig de la farsa dramàtica d'Angel Ferran *Perquè demà surti el sol*, amb decorats de Francesc Fontanals.

Una feliç coordinació de voluntats ha fet que el nostre periòdic sigui l'encarregat de presentar al públic barceloní aquesta primera obra teatral del caustic humorista. A tal fi, han estat portades a terme les gestions corresponents i, des d'ara, podem ja anticipar que l'estrena de *Perquè demà surti el sol* tindrà efecte, al teatre Poliorama, el pròxim dia 29 d'octubre, a la nit, en sessió MIRADOR.

Amb l'ajut dels valuosos elements que formen la companyia del Polytechnic, dels quals ens hem hagut d'ocupar amb elogi des d'aquestes mateixes columnes, i l'obra d'Angel Ferran, MIRADOR enceta un nou camp d'activitats, en el qual no serà pas aquesta l'única provatura que realitzi. Si bon estimul i gran eficiència obtingueren les nostres sessions cinematogràfiques, esperem que també n'han d'assolir les teatrals, de les quals, evidentment, no podem pas ésser tan pròdigs com d'aquelles i on, si ens arrisquem a presentar obres totalment desconegudes en les quals tenim confiança i seguretat que s'ho valen, ho fem emplenant el lloc que, forçosament, mentre no canviïn totalment les circumstàncies, han de deixar buit les empreses professionals.

En números successius informarem els lectors dels detalls pertinents.

Com seria el meu vestit?...
Vagi a veure
EL ALTAR DE LA MODA
i allí trobarà vestits, vestits,
vestits,....

PUBLIC-CINEMA

Passeig de Gràcia 57. - Telèfon 79681
De les 3 i tasta a la 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A.

CAMPANES D'ITALIA
Documental sonor

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL

Segons vist PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL

SIAM PINTORESC
Film de Warner Bros

Salón Cataluña DEMA, DIVENDRES ESTRENA

UN
CAPITAN DE
ICOSACOSI

Secundat per ROSITA MORENO,
TITO CORAL, MONA MARIS,
JULIO PEÑA
i A. de SEGUROLA

Una producció en espanyol dirigida
per JOHN REINHARDT

En ACTUALIDADES podeu admirar els
assumptes curts i el «Noticiari Fox.»

CAPITOL

AVUI ESTRENA

BABY FACE a Amèrica

LILIANE a França

CARITA DE ANGEL

a Espanya

Un film de

ALFREDE GREEN

que ha mogut arreu una
veritable revolució

A més a més

¡QUE SEMANA!

un altre film interessantíssim
de ARCHIE MAYO

Warner Bros
First National

Exit en la mida
Corbates inarruables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

LES LLETRES

Les despulles de Lluís Vives

Evoquem, una vegada més, Lluís Vives. L'any 1492 va néixer a la ciutat de València. Fou un dels primers deixebles de la Universitat Valenciana. I mentre la família de Lluís Vives, fugint de la pesta, se n'anava a Oriola, Lluís Vives marxava a París. Després de passar uns anys estudiant a la Sorbona, es traslladà a Bruges (Estat de Flandes), on hi havia moltes famílies valencianes i on conegué la que més endavant havia d'ésser la seva muller. Als

Erasmus. Aquest escrivia: «Vives és del nombre d'aquells que han d'obscurir l'anomenada d'Erasmus». I Lluís Vives, home d'Europa, ciutadà del món culte, mai no es va desarrarlar de la pàtria, ja que, a més d'evocar-la literàriament, va emprar en alguna avinentesa, per a escriure, la llengua vernacle.

Lluís Vives va passar a Bruges els darrers dies de la seva vida. Adolfo Bonilla y Sanmartín, autor d'un considerable llibre sobre l'humanista valencià, remarca la compenetració que hi hagué entre l'esperit de Lluís Vives, pacífic i serè, i l'esperit de Bruges, tranquil i malencònic. Tenint això en compte, Bonilla i Sanmartín dedica el seu llibre sobre Lluís Vives a Georges Rodenbach, l'enamorat de Bruges la Morte.

Aquells darrers dies de la seva vida els passà Lluís Vives ple de patiments: poagre, càlculs renals, febres i altres coses, que ell suportava amb resignació veritablement filosòfica, fins que va morir el dia 6 de maig de 1540. Per a la seva tomba fou redactada una inscripció en holandès; l'esmentat autor diu que hauria escaigut copiar la inscripció del frigi Joan Lascaris, mort a Roma l'any 1535: «Lascaris reposa en terra estrangera; però no l'acusa, oh vianant, d'haver-li estat completament estranya, perquè hi va trobar humanitat.»

En morir l'esposa de Lluís Vives, les seves despulles foren dipositades vora les del seu marit. On? En una fornícula construïda davant l'altar de Sant Josep en l'església de Sant Donacià o Donat, a Bruges.

Més d'un cop s'ha parlat de la conveniència i de la possibilitat de dur a la terra nadiua les despulles de Lluís Vives. I no han mancat polèmiques sobre aquest assumpte. Un dels que se n'han ocupat és el periodista i professor Ricardo Aznar Casanova, pare de l'actriu Nena de Vedo, que no fa molt va estrenar a Madrid la versió teatral de *Noies d'uniforme*. I bé: el senyor Aznar Casanova, ha donat compte, en una conferència i en intervius periodístics, de l'estat de la qüestió.

L'església de Sant Donacià fou destruïda l'any 1792. De les 296 tombes que, segons plans, hi havia, la número 250 era la de Lluís Vives i la seva esposa. El lloc que ocupava l'església és avui plaça del Burg. I allà ha fet excavacions el senyor Aznar Casanova, que per a això ha trobat tota mena de facilitats per part del municipi de Bruges. A 75 centímetres de la superfície, fou trobat el primer esquelet, immediat a la tomba que, segons els plans, servia les despulles del filòsof i la seva esposa. Les arrels d'un vell arbre de la plaça dificulten les excavacions; però el senyor Aznar Casanova té la seguretat que sota les arrels està la tomba que cerca.

Si sortissin aquestes despulles, la cosa, mirada des d'un punt d'albir absolut, potser tindria un valor senzillament anecdòtic; però també podria ésser considerada com un fet simbòlic, com un fet en sortosa relació amb el reviscolament que semblen tenir, d'un temps ençà, el nom i les doctrines de Lluís Vives.

I, realment, sense necessitat de considerar Lluís Vives com un geni excepcional, com un monstre de la saviesa o com un pensador originalíssim, cal reconèixer que moltes de les seves doctrines són interessants i són d'actualitat. Això ocorre amb una gran part de les pàgines que va dedicar a la pau universal. Aquest aspecte de l'insigne valencià (*Lluís Vives i el pacifisme*) l'ha estudiat amb molta amor i molta coenèxia l'antic vivista que és el professor de la Universitat de Saragossa Carlos Riba y García (que, naturalment, cal no confondre amb el poeta i també humanista Carles Riba). En la impossibilitat de resumir les idees de Lluís Vives sobre el pacifisme, bastarà repetir aquella tràgica pregunta que ell va fer: «De què ens serveixen la nostra literatura, el nostre dret, les nostres humanitats, les nostres arts nombroses, la nostra avançada educació si dirimim les qüestions igual que els pobles bàrbars i primitius i que els mateixos animals?»

ALMELA I VIVES

LENDING ANGLICAN LIBRARY
FONTANELLA, 10

ELS LLIBRES

Josep Rovira i Ermengol, *Usatges de Barcelona i Commemoracions de Pere Albert* (Editorial Barcino)

Els *Usatges de Barcelona*, per la seva importància dins la història del nostre dret, diu en la notícia preliminar l'autor, llur interès per a la fixació de la terminologia jurídica catalana, i la circumstància que llur text en vulgar sigui un dels monuments més antics de la nostra llengua literària, els fan mereixedors d'ésser inclosos dins una col·lecció de clàssics catalans. A aquestes raons caldria potser afegir-hi la conveniència que un poble que es troba en un moment de reconstrucció del seu po-

Josep Rovira i Ermengol

der polític estudi i prengui interès per les lleis que han donat estructura a la societat catalana en altres estadis de la seva història. En l'esperit del passat cal arrelar les noves formes; i així, tot conservant aquella consciència que fa d'un poble una nacionalitat, és possible d'avançar en consonància amb les exigències dels nous temps.

El text dels *Usatges* ve precedit d'una notícia preliminar, on Rovira i Ermengol ha sintetitzat els treballs de l'alemany Ficker i de Ferran Valls i Taberner, les idees del qual segueix en establir els diferents nuclis que, promulgats en diverses èpoques (segles XI a XIII), passaren després a la compilació de les *Constitucions de Catalunya*. Hi ha també en aquest estudi preliminar marcadament les fites essencials perquè el pensament del lector pugui capacitar-se del que signifiquen en la nostra història del dret els *Usatges de Barcelona*. Es amb senzillesa i claredat que l'autor desgrena les idees precises per fer fàcilment comprès el valor i el sentit d'un cos legal, que Ramon Berenguer i Adelmodis iniciaven en 1058.

Aquesta publicació, a més del seu valor objectiu, que la fa mereixedora de trobar-se al costat del *Consolat de Mar*, publicat per F. Valls i Taberner, dintre d'*Els Nosaltres Clàssics*, té un eminent valor subjectiu. Rovira i Ermengol és un esperit universalista, és un estudiós que posseïx de molt jove els elements de treball suficients per a produir científicament i és al mateix temps home que els atzars de la vida, per raó de la seva carrera, el portaran a terres estranyes, en les quals podrà donar a conèixer el sentit de catalanitat que viu ferm i puixant en la seva ànima. En canvi, a nosaltres ens portarà la visió acurada d'altres cultures nacionals, que haurà pogut contemplar de prop, seguint-les en les seves característiques pròpies. Per això desitgem que no s'allunyi de les nostres coses i li recordem una idea exposada per Descartes en el *Discurs del Mètode*: «qui pren massa temps en viatjar, acaba per tornar-se estranger en el seu propi país».

J. Q. M.

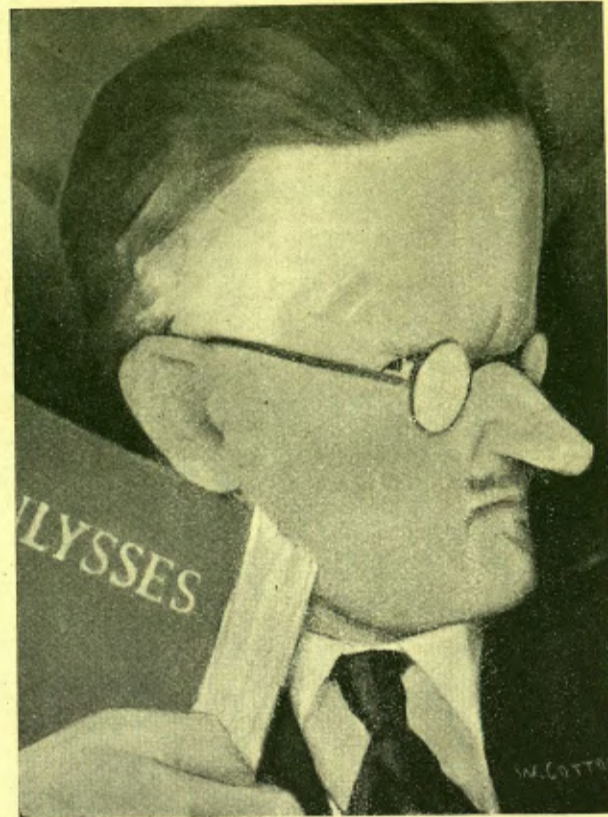
FALLES D'UNA LITERATURA

Variacions sobre la novel·la

He llegit, fa poc temps, un llibre curiós i molt interessant que es diu *La tècnica d'escriure novel·les*. Gairebé crec inútil d'acabar que es tracta d'un llibre anglès, perquè a ningú no se li acudiria que un autor català, ni espanyol, pogués emprendre's i realitzar una tasca similar. Els anglesos, que a despit del nostre magnífic desconeixement de llur literatura — un desconeixement que

que Armand Obiols té escrit, encara inèdit, un llibre que estudia a fons la novel·la detectivesca i els seus autors més destacats.)

La novel·la a pal sec, sense etiquetes ni tendències, la novel·la que distreu i intriga, ha estat negligida fins ara a Catalunya. Hom s'enamora de caràcters boirosos o exaltats, d'éssers anormals sense grandesa i d'anècdotes ínfimes que no poden mai

James Joyce

tot just ara comença a avergonyir-nos, quan ens posem en contacte amb les obres de Lawrence, de Huxley o de Baring—, són encara els productors més regulars i considerables de novel·les, per damunt de russos, de francesos i d'alemanys, podien, únicament, produir aquest volum de Basil Hogarth que, sense pretensions transcendents ni caure en vulgaritats excessives, posa a l'abast de tothom la tècnica exterior, el mecanisme de la novel·la, a base de models prestigiosos i diversos. És evident que després de llegir aquest llibre l'home indotat seguirà essent incapaç d'escriure una novel·la. Però també cal reconèixer que aquest exercici literari té entretencions i secrets que, per molta vocació que tingui un escriptor, poden fer-li fallar els propòsits i convertir una obra mestra en potència en un cent-peus llastimós. Quin dubte pot haver-hi que les novel·les dels millors autors acusen una tècnica extraordinària i un domini dels mitjans d'expressió que la sola inspiració és molt difícil de donar?

El compromís d'una sèrie d'articles periodístics m'ha fet llegir o rellegir, darrerament, gairebé tota la producció novel·lesca catalana de quinze o vint anys ençà. És molt desagradable que la primera constatació que pugué fer sigui la de la noció erradíssima que té la gent del que ha d'ésser una novel·la. Fiats en la facilitat de digestió del gènere i en l'amplitud de les seves fronteres, tota mena d'ingredients estranys hi són abocats: poesia paisatgista, records personals, teories polítiques de l'autor. Tot això hi cabria, és indubtable, però el mal és que hi són com a peça principal i no com a accessori o com a elements determinats per l'argument. Altrament, el que llegíxiu un recent estudi del novel·lista francès Robert Poulet sobre la *novel·la poètica*, una filiació que ha circulat moltes vegades, haurà de reconèixer que per molt que poseu imatges florides o paisatges enlluernadors en una novel·la no li donareu cap substància poètica ni cap qualitat positiva, si no és la d'avorrir el lector. Jo voldria que els nostres novel·listes llegissin un llibre com el de Basil Hogarth per adonar-se que la novel·la pot ésser, i segurament hauria d'ésser, per bé de la nostra literatura, una cosa molt diferent del que ells, salvant comptades i honorables excepcions, fan.

Hom té a Catalunya un concepte molt curiós del que cerca el públic en una novel·la, perquè no crec que ningú, a consciència, menyspreï el favor popular. Els novel·listes catalans, pocs com són, es fixen, amb una loable i desorbitada ambició, en els casos excepcionals. Pendrien joiosament per model un James Joyce, que amb *Ulysses* ha batut tots els rècords d'esperar la gent i que amb el laboriós *Work in progress* que ara està escrivint i publicant en fragments supera tota la impenetrabilitat i la incoherència del famós monòleg interior de l'*Ulysses*. En canvi menysprearan l'aplec innumerable dels novel·listes corrents, deixaran de banda la lliçó admirable d'un Aldous Huxley i no s'aturaran a estudiar la tècnica perfecta dels autors de novel·les policiaques algun dels quals, com S. S. Van Dine, Agatha Christie i Dashiell Hammett, produeixen models de lògica, de construcció i de misteri. (Vull assenyalar, tot passant,

apassionar el públic no massa cultivat del qual disposem. Mentre ell cerca en la novel·la l'aventura, el misteri o el sentiment, nosaltres li servim la nostra elucubració psicològica o la nostra innovació, que presentim genial i no passa d'avorrida. No és pas estrany que el públic hagi desertat del llibre català. Hi ajuden molts factors coincidents, és clar, però la venda regular que assoleix una novel·la quan un nom conegut i estimat o el reclam d'un Premi Crexells la garanteix, revela que si els lectors s'han allunyat del llibre català és perquè trobaven excelsiu l'esforç patriòtic que hom els demanava de comprar llibres catalans, i encara, llegir-los. I dic això, tot reconeixent la qualitat creixent de les novel·les catalanes, i sense abdicar de la meua posició de propagandista sincer de les seves qualitats, però em cal reconèixer que manca el tou indispensable de novel·les mediocres, dolentes o bones, que distreguin, intriguin o facin plorar. Sense elles, és absurd d'esperar crear un públic vast i suficient, i és encara més absurd de creure en la possibilitat de l'adveniment d'un Dostoievski, d'un Balzac — i les novel·les d'aquests també distreuen i apassionen —, o d'un Thomas Mann o un James Joyce catalans.

Necessitem fulletonistes, autors de novel·les policiaques, creadors d'idols sentimentals de porteres i obrers. Però, això sí, necessitem que els novel·listes ho facin bé, que tinguin un domini absolut de llur tècnica, si volem crear un públic que llegíxi en català, i si volem conservar-lo.

RAFAEL TASIS I MARCA

ESCOLES GUIMERA

BOQUERIA, 28
ENSENYAMENT PRIMARI
BATXILLERAT-COMERÇ-IDIOMES
PENSIONAT PER A ESTUDIANTS

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

ESTUDIEU EL FRANCES PEL METODE FRANCÉS-CATALA

de MASSE i SUGRANYES

De venda: ESCOLES MASSE, Canuda 2 i LLIBRERIA CATALONIA
Aprèneu o perfeccioneu idiomes a les ESCOLES MASSE

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

LLIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

El millor i més complet
assortit de figurins per
a la pròxima temporada
d'hivern

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 78013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-
bion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a
Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbri-
ques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MAN-
GANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de
fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALFACCIÓ INDUS-
TRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BU-
RADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL-
DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Notes i retalls

L'apologia de Violette

Els sobrerrealistes han editat un fullet a la glòria de Violette Nozières, la noia paricida.

Un tros d'un dels poemes diu, literalment traduït:

La història dirà
que el senyor Nozières era un home previsor,
no solament perquè havia economitzat
cent-seixanta mil francs
sinó sobretot perquè havia triat
per a la seva filla
un nom en la primera part
del qual es pot destriar,
psicoanalíticament, tot un programa.

Una obra desconeguda d'Anatole France?

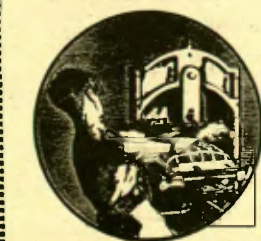
Hongria és un dels països, descomptant França, on el creador de Monsieur Bergeret és més llegit.

Totes les obres d'Anatole France, àdhuc el menor conte, són traduïdes a l'hongarès i algunes d'elles ha calgut reimprimir-les diverses vegades.

Fa poc, un erudit hongarès que a París es dedicava a comprovar la fidelitat de les traduccions, constata, amb la sorpresa consegüent, que un conte traduït a l'hongarès sota el títol *El noble de fusta de rosa* no figura en cap edició francesa. I ni en les obres completes de France no ha trobat cap

rastre d'aquest conte del qual és molt probable que algun crític hagi dit que és dels més bells i més característics d'Anatole France.

La traducció és obra de la muller d'un professor, morta ja, i, per tant, resta en laire tota explicació d'aquest petit misteri, que potser no és més que una hàbil mistificació.

LES ARTS I ELS ARTISTES

L'oblit dels mestres del XIX Pedres nobles en perill

La propera obertura del Museu d'Art de Catalunya, en el qual, demés de la part arqueològica, figurarà una interessantíssima visió de pintors catalans del XIX, ens ha fet creure en l'oportunitat d'un comentari sobre ells. Sobre la majoria d'aquests pintors hi ha un desconeixement, que amb el temps ha arribat a esdevenir com si aquell esforç no hagués representat res d'interès.

Avui, que la pintura actual, en el seu estat de maduresa, deixa que reposi la inquietud i fa que sigui permès un descans, és l'hora de girar una mica els ulls enrera i fixar-nos atentament en tota aquella gran quantitat de producció oblidada, molta d'ella sistemàticament tirada per terra després d'un obtús comercialisme amb el qual s'ha erigit el triomfant antiquarisme de Barcelona.

El medi ambient de la desvalorització d'aquests mestres ha causat veritables estralls en el sentit de l'oblit en la nostra generació; així, hem de confessar sincerament que, vivint una mica dintre aquest corrent, quan hem sentit un gran desig de situar les coses, hem hagut de recórrer al pintor Camps-Ribera.

L'alludit artista posseïx una formidable erudició de la pintura catalana del XIX, coneix els més nimis detalls dels quals un pintor determinat executà tal cosa. Coneix així mateix els reacons més notables on admirar mostres d'aquella activitat. Així ens ha fet d'amable introductor dintre la col·lecció d'Alexandre de Cortada, aplec que el dia que per qualsevol circumstància transcendeixi al carrer obrirà els ulls de molts que es limiten a somriure quan senten parlar de la importància de la nostra pintura en la segona meitat del segle passat.

Es una revelació que Barcelona pot esperar ansiosament.

Alexandre de Cortada, col·leccionista de pintura, de miniatures i de dibuixos, entre els quals posseïx uns quants Tiepols, té un indubtable paper en el futur de la revalorització de la pintura vuitcentista catalana. Aquell paper que val tant en matèria d'art i que moltes vegades corre paral·lelament amb el propi dels artistes; un exemple: Camondo.

L'esmentada visita al costat de Camps-Ribera, amañada per les opinions del pintor, ens ha presentat més que mai com una de les persones més capacitades per a jutjar en aquest cas d'oblit, motiu suficient per atorgar a les seves paraules una autoritat indiscutible.

Cal dir que Camps és un enamorat del nostre art mateix temps que ho és de tot el que en pintura ha vingut a representar quelcom. Per això creu en Goya, en Manet, en Renoir, en Picasso i en aquests mestres catalans sobre els quals s'ha enfocada la conversa.

Camps-Ribera creu que l'art pictòric català que va del 1840 fins a la fi del XIX es situa en un pla superior a tota altra activitat catalana. I no és tan sols això, sinó que basant-se en una proporció, Catalunya supera en quantitat i qualitat tots els altres països.

La nostra intenció en el present article no és més que ésser transcriptors el més fidels possible de les paraules de Camps. No obstant, ve un moment que hem de dir el nostre absolut acord quan l'interlocutor afirma que la pintura de la qual parlem es regeix invariablement sota un signe de màxima dignitat en l'ofici.

Els artistes catalans produeixen en dos aspectes. Quan ho fan per a ells i quan serveixen el client. Per a ells executen obres

De vegades penso que els barcelonins devem expiar alguna dolentia pretèrita amb aquesta insensibilitat amb què ens podem mirar cada dia com tots els pecats capitals atempten contra la nostra Urbs. Sembla talment que la Ciutat no sigui nostra, i quan la destrua, la màquina calculadora o el tira-ratilles — eines d'una agressivitat sovint idènticament repugnant — la mutilen a tort i a dret, no sentim la fiblada en la nostra mateixa carn, com esdevé a tots els ciutadans del món dignes d'ésser-ne. I així ha estat possible a casa nostra la perpetració de tants crims arquitectònics i urbanístics que en un país civilitzat qual-sevol haurien fet aixecar les mateixes pedres.

Per què retreurem fil per randa l'esdevingut els darrers anys només en aquest terreny, si no acabaríem mai i encara potser ens deixariem el millor a la butxaca? Passant per alt l'agressió a la Plaça del Palau i sobretot al graciós veïnatge de les torres de Santa Maria de la Mar que representa aquella construcció de color de rosa amb la mansarda reglamentària perpetrada amb l'aquiescència — avergonyim-nos! — d'una Comissió Municipal d'Ornat Públic; passant per alt la impudícia amb què, amb diner de l'Erari públic, hom conculca ordinacions arquitectòniques, en llur major part ja realitzades, a la part baixa del Saló de Sant Joan; passant per alt l'audaçíssima adaptació del palau de Carles III a un servei burocràtic qualsevol; passant per alt la racionalització de les portes de la Universitat autònoma, prometedora del que hom ha gosat a l'interior; passant per alt aquests inexplicables propòsits d'esventar la Corribia i la plaça del Pi amb finalitats urbanístiques; passant per alt la renúncia de l'adorable jardí del palau del marquès de Comillas a la Rambla; passant per alt els mil i un sofriments de la Ciutat nostra esdevinguda dia darrera dia objecte de totes les concupiscències, indiferents encara, veiem aparèixer el rètol per vendre o per llogar a la porta dels seus escassos nobles casals sense que la cara ens caigui de vergonya ni la sang se'ns encengui d'indignació. Ja fa una pila de mesos que aquest rètol ignominiós, penjat al palau del marquès de Robert, al capdamunt del Passeig de Gràcia, ens una vergonya per a tots nosaltres, i cada vegada que hi passo pel davant, és molt sovint, sento tot el pes d'aquest oprobri damunt de la meua consciència de barceloní.

Algú que no ha parat mai esment en aquest bell oasi d'arquitectura dirà potser que no n'hi ha per tant i que no es tracta de cap cosa de l'altre món, però tothom que tingui ulls a la cara i a l'ànima un voràviu despert de sensibilitat, tothom que sigui una mica mica barceloní i tingui consciència de la infinita pobresa arquitectònica de la Barcelona moderna s'adonarà del que la desaparició d'aquest palauet representa per a la Ciutat.

Potser no serà sobre el que fem una mica d'història d'aquest edifici, 1901, 1902. És de bon imaginar el marquès de Robert dalerós de bastir un bell edifici. Fet i fet no

es tractava de cap finca d'especulació ni de cap inversió de diner amb finalitats de lucre. I crida un arquitecte parisenc, Henri Grandpierre, i l'hi confia. L'arquitecte el projecta i n'atén la construcció, i no devia restar el propietari malcontent de la seva residència quan es decideix de concórrer als concursos que anualment celebrava ja llavors l'Ajuntament de Barcelona, amb el propòsit, sembla, d'estimular la bella construcció urbana de la Ciutat. I el solemne

artista. I el Jurat, davant de tan poderosos arguments, decideix de no adjudicar el premi d'edificis, mentre atorga el d'establiments a la Fonda de España, del carrer de Sant Pau, obra de Domènech i Montaner, concebuda amb imaginació poderosa y belleza summa i on es combinen lo severo y lo delicado, lo grandioso y lo hábil i per damunt de tot pel sólido talento con que se ha realizado una obra nueva sin efectismo, ni exageraciones ni violencias.

Marti i Alsina — Paisatge

El palau del marquès de Robert

Jurat del concurs corresponent a l'any 1903, davant de l'abundància d'aspirants al premi, hagué de fer una sèrie d'eliminacions i garbellades, i sembla que al capdavant, damunt del garbell restaren sols tres edificis, el palau de què estem parlant, la casa número 589 del carrer de les Corts i la casa de La Vanguardia al carrer de Pelai. I és davant d'aquestes tresafortunades construccions que el Jurat exclama: «De esas tres, la primera, o sea la que es propiedad del señor marquès de Robert, es innegablemente la que por condiciones propias de la finca reúne mayores cualidades de embellecimiento para la población, y la que dejaba mayor margen a las inspiraciones de su arquitecto. Solar, emplazamiento, riqueza, dimensiones, todo coincidía para que fuese monumental. El arte sin embargo no se ha dignado aparecer en ella, y el desprendimiento del propietario, que es sin duda una de las cosas que el Jurado debe considerar y estudiar en sus apreciaciones, ha quedado huérfano de esa otra cualidad, que debía ser generadora de belleza y sólo podía ser patrimonio del arquitecto que tuviese a su cargo la proyección y dirección del edificio.» Remarquem l'amarga gelosia professional envers l'arquitecte foraster, que traspua de les darreres paraules transcrites. I encara el dictamen continua: «La casa de los señores don Román y don Domingo Balló de la calle de las Cortes ofrece condiciones opuestas a la anterior, al igual que la de la calle de Pelayo, propiedad de don Ramón Godó. En ambas y por distinto rumbo los arquitectos han conseguido por su propio y casi exclusivo esfuerzo producir belleza, delicada, juguetona la una, más severa, más sobria, más racional la otra...» Fixeu-vos encara com la constatació que la *belleza delicada y juguetona* hagi estat assolida pels arquitectes *por su propio y casi exclusivo esfuerzo* té encara la mateixa inconfessable agressivitat gelosa dels mots remarcats adés envers l'autor d'aquell palauet on precisament per causa de l'arquitecte *el arte no se ha dignado aparecer*. Ara que en aquestes dues cases darrerament esmentades, a desgrat de les gràcies que hom en subratlla en contrast amb la primera, la gasiveria dels respectius propietaris, contrastant també amb la *malaganyada* generositat del marquès de Robert, ha frustrat l'esforç dels arquitectes. «Pero en ambas — diu emfàticament el dictamen en qüestió — las condiciones de utilización del solar, la sujeción a la necesidad o conveniencia de obtener un tipo de renta máxima... se ha impuesto a la imaginación del arquitecto y reducido el espacio donde debía tender sus alas la imaginación creadora del

Basta donar un cop d'ull a la decoració d'aquesta Fonda de España encara subsistent, per a comprendre la força dels arguments d'un Jurat que em penso haver demostrat amb les seves pròpies raons que no podia de cap manera premiar el palau del marquès de Robert.

Si he volgut retreure ací una mica d'història d'aquest edifici — història que a desgrat d'ésser de fa quatre dies em penso que és ignorada de molts barcelonins i fins de molts que governen la Ciutat — és sobretot perquè tots plegats ens fem càrrec del deute que, ja des de la seva naixença, tenim contret amb aquesta noble arquitectura i amb el seu autor, més d'estimar encara si pensem en l'eixorquia arquitectònica de l'hora en què la Ciutat s'enjoïava amb ella, ni que fos sota la rialleta biliosa dels entesos.

Perquè cal ésser orb i tenir la sensibilitat embotada per totes les drogues de la nostra època per a esperar impassiblement que un dia aquell rètol que ara ens avergonyeix desaparegui amb les nobles parets darrera d'una tanca reglamentària d'embò o de canys plena d'anuncis, mentre darrera d'aquesta tanca el pic demolidor de la nostra gasiveria nacional enruni aquells murs que avui fan adorable aquell indret, i encara per a esperar que damunt d'aquell munt de noble ruïna s'aixequi un bloc insolent de pedra artificial imitant marbre o d'estuc imitant maons, escarnint tal vegada l'autèntica arquitectura atterrada, però amb un rendiment de lloguers magnífic.

Senyors consellers municipals, per la vergonya de la Ciutat de Barcelona això no ha d'esdevenir. No cal que un edifici caigui a trossos per a merèixer el respecte i l'afecció de la Ciutat. Hi ha una noblesa de les pedres dignes de les ciutats que cal defensar amb totes les forces, perquè les ciutats que no senten la necessitat de defensar aquestes coses no mereixen més que el menyspreu. Cal que per la nostra dignitat desaparegui com més aviat millor aquell rètol que és un oprobri per a la Ciutat que el pot tolerar. Cal mirar de salvar com sigui aquestes pedres abans no sigui massa tard, abans el pic que esberlava el temple del jardí de la casa Moya no hagi començat a esberlar també aquelles parets adorables, abans uns compromisos o uns lligams avui inexistentis no allunyin irremissiblement la possibilitat d'una salvació essencial per al prestigi de Barcelona. Cal que ens redrecem virilment davant d'aquesta perspectiva. Si no, un dia potser no massa llunyà acabarem baratant la Llotja o la Virreina per un miserable plat de lleties.

PERE BENAVENT

PROJECTOR

La individualitat en la història de l'art

«Als que encara no entenen bé el gran benefici d'haver alliberat la història de la poesia i de l'art de l'anomenat desenrotllament històric de la poesia i de l'art», i haver-la portada a cada personalitat artística, assignant-li la indagació històrica d'aquestes, vull oferir una confessió de Springer. Qui no coneix aquest nom de l'autor del divulgadíssim manual d'història de l'art, que, esmenat per altri, corre en mans dels lectors italians sota el nom de Springer-Ricci? Però no tots saben que Springer (que tingué així mateix una part rellevant en el moviment de la nacionalitat i de la llibertat a Àustria i Alemanya i s'ocupa molt d'història política) començà filòsof i hegelian, i un primer treball seu justament reprenia la concepció hegeliana de la història, amb desenvolupaments històrics de l'art i de tota altra forma sobre abstractes esquemes ideals, en els quals tenia plena fe. Conseqüència d'això, en el seu primer viatge a Itàlia la fruïció d'art se li esguerrà precisament per aquests esquemes. «Si no hagués tingut el cap ple de cabòries hegelianes — escriu en la seva autobiografia —, que pertot em feien buscar lleis de desenvolupament, la meua fruïció de cada artista hauria estat més pura» (Aus meine Leben, 1872, pàgina 79). Els quals esquemes pseudo-històrics no sols destorben i pertorben la fruïció, sinó, que, proporcionant una història fàcil arbitrària i superficial per mitjà d'un universal abstracte, desvien de la profunda intel·ligència històrica de les obres d'art, en llur individualitat, o sigui en llur concretesa.»

Benedetto Croce, en La Critica.)

MOBLES DE QUALITAT

Del més senzill al més luxós
Estalviareu un 40 per 100 als tallers de
R. SIN ROSSELLÓ, 242 interior
(Passeig de Gràcia)

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

REVISTA AL PARADIS

—Quatre segles d'arrest per dur l'aureòla bruta!

(Marianne, París)

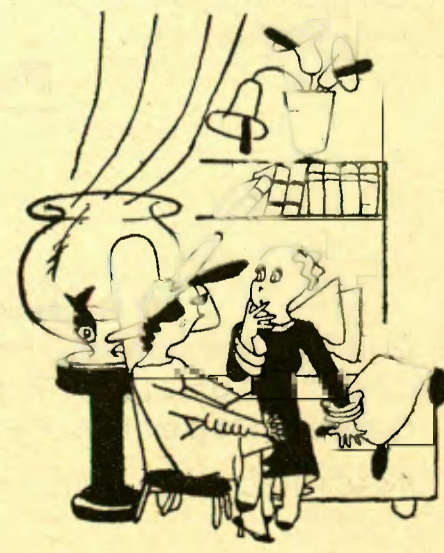
—Quant de temps sense veure'ns! Podríem sopar junts, no et sembla?
—Amb molt de gust...
—Doncs vés a avisar la teva dona que posi un plat més.

(Ric et Rac, París)

—No hi ha cap plaça de general, de moment. Torneu d'aquí vuit dies.

(Ric et Rac, París)

RECORD DE VACANCES

—Un país esplèndid, però un hotel espantós. Fixa't que m'hi he engreixat dos quilos!

(Ric et Rac, París)

MUSICA I RADIO

Concerts d'orgue per ràdio Wagner falsificat

Les emissores barcelonines, tan blasades sovint per la qualitat de llurs programes, donen amb certa regularitat retransmissions d'audicions d'orgue fetes des de les grans sales que contenen aquest instrument, dels Palaus de Belles Arts, Nacional o de la Música Catalana. Quin efecte més sorprenent el d'aquestes sonoritats ampulloses amplades amb el ressò d'aquestes grans sales buides! Afegiu a això el fet de tenir al nostre país excel·lents organistes que esmer-

duir el millor nombre d'harmonies naturals. Moltes combinacions de registres que indiquen els autors en les seves composicions, en ésser interpretades per a la radiació, s'han de modificar molt, més si els orgues són col·locats a l'interior dels estudis de les emissores, tots ells d'una capacitat desproporcionada al volum de la sonoritat d'aquest instrument. Per això és molt més estimable la retransmissió des de les grans sales que no pas els recitals donats en els mateixos

Donem a conèixer l'extracte d'un article important que Franz Beidler, net de Wagner, acaba de publicar en el Manchester Guardian. Aquest descendent legítim de la dinastia wagneriana, fill d'Isolda Wagner i del kapellmeister Beidler, del qual el públic barceloní conserva un excel·lent record, viu actualment lluny de la seva pàtria. El jove doctor en economia política, socialista, casat amb la filla d'un famós melge jueu, ha renyit fa temps amb els seus pares de la Villa Wahnfried, conservant però un íntim coneixement dels entrebassadors de la idolatria wagneriana.

L'esperit de Wagner porta l'empremta de la primera meitat del segle XIX. Totes les seves obres, adhoc les darreres, demostren els trets significatius d'aquesta època; la dissolució característica de les nocions heretades, la rebel·lió contra autoritat, poder, propietat i moral tradicional. Tota la seva activitat fou dominada pel sol desig de col·laborar a la realització eficaç i ràpida de les nocions que en el seu temps foren declarades com essencials per a tota la humanitat.

La seva obra era nodrida d'idees democràtiques, revolucionàries i anarquistes. Era destinada a una societat d'individus lliures dintre una col·lectivitat sense classes. Més encara: Wagner tenia la convicció ferma que contribuiria amb la seva obra a la naixença d'aquesta nova societat. Però la revolució esperada no arribava. El seu geni hagué de desenvolupar-se dintre el quadro d'una societat contra la qual ell es revoltava. Tingué lloc una adaptació, gràcies a la qual es perdia el contingut revolucionari de l'obra wagneriana. Així, només se'n conservà la forma artística i el contingut psicològic.

Però mentre la ideologia original de la seva obra no era sinó ignorada a l'estranger, a Alemanya aquesta ideologia era falsificada de dalt a baix. Després de la desfeta de la revolució de l'any 48 seguia la conciliació de la classe regnant amb els principis de l'Estat militar prussià, i en resultava una concepció mundial que pot ésser designada com «divinitat del poder». El públic de Wagner es reclutava sobretot entre els membres d'aquesta classe regnant. L'oposició que l'obra de Wagner ha trobat al començament és explicable, no solament pel seu pes artístic, sinó també pel fet que les idees que hi eren contingudes — així com les opinions personals de l'autor — no eren idèntiques a les del públic.

Examinem per exemple *L'Anell*. Aquest drama dona una expressió simbòlica a idees revolucionàries, anarquiques. I, amb tot, atreia un públic, que, segons la seva posició social, s'adheria a idees essencialment contràries. Un tal públic no estava pas evidentment disposat a identificar, com G. B. Shaw ho ha fet més tard, Sigfrid amb Bakunin. Era sord a problemes tals com el de la complicitat indissoluble entre el Poder i la Culpabilitat.

Aleshores, què entenia i què veia aquest públic? A més a més de l'íntim lligam emocional de la música i de l'acció, abans que res, el repertori ben conegut de la mitologia: déus teutònics, herois nòrdics, el heil tradicional, el Rin alemany, l'espasa llampuejant, el vencedor del drac, el guerrero, Sigfrid, que no coneixerà mai la por. Quina coincidència amb les paraules clàssiques del kaiser: «Nosaltres, alemanys, temem Déu, i res més del món!» Es dones gràcies al contingut teatral mateix que s'efectuava aquesta metamorfosi deplorable de la profunditat del contingut a la superfície dels requisits. Aquesta metamorfosi fou atorgada als símbols wagnerians i les relacions interiors de les idees dramàtiques foren dissoltes en diferents escenes, que

així es pogueren adaptar fàcilment a la ideologia regnant.

Contra aquest proceliment, Bayreuth no s'hi ha pas oposat. Tot al contrari. Amb l'ajut d'escriptors, legítims per Bayreuth, hom ha divulgat i sancionat una llegenda que havia de garantir l'èxit de les *Festspiele* pel camí de la menor resistència. El paper d'aquests sedients wagnerians no fou pas ben comprès fora d'Alemanya. Foren mirats com apòstols bastant inofensius. Però com els representants d'un procés gràcies al qual la classe dominant a Alemanya va saber transformar Wagner segons la seva pròpia imatge — de la mateixa manera com han afaçonat i idealitzat la personalitat de llur kaiser adorat —, han guanyat una gran importància política. Amb l'autoritat d'una interpretació que tenia tota la semblança exterior d'autenticitat, un Houston Stewart Chamberlain ha reeixit a purificar la biografia de Wagner de tots els moments «escabrosos» i a interpretar l'obra de Wagner fins que es conformés a les idees convencionals de l'època. En un mot, la ideologia d'un nacionalisme extremat pogué desplaçar-se repenjada en la impetuosa embranzida artística de Wagner.

La llegenda wagneriana, segons la monarquia, ha esdevingut a hores d'ara un element indispensable del sistema nacional-socialista. Avui és un suport ideològic d'aquest sistema, un suport tant més indispensable com menys satisfetes han estat les esperances econòmiques de les capes mitjanes. Aquesta és la raó per la qual tota temptativa de desemmascarar i refutar la llegenda és mirada de seguida com un atac contra el règim. Hitler com a realitzador del testament polític i cultural: vet aquí el tema d'una literatura immensa, engendradora per la presa del poder dels nazis i les festes commemoratives de Wagner.

Aquesta gent estan orgullosos d'haver, a l'últim, «descobert» i «comprès» Wagner home polític; i volen saber, al mateix temps, el fundador d'una religió «ària». Contra totes les falsificacions i transformacions arbitràries dels seus adoradors nazis, cal fet i fet constatar: que Wagner havia estat sempre un adversari acarnissat de la propietat privada; que sempre s'havia mostrat un adversari decidit de l'Estat com a instrument de coacció, al mateix temps que adversari de tota mena d'organitzacions militars. Potser se'l podria anomenar «socialista». Però el seu socialisme era en part anarquista, en part emparentat amb el cristianisme primitiu. No tenia cap semblança amb el nacional-socialisme.

Els sentiments nacionals de Wagner estan íntimament lligats al moviment de concentració nacional del seu temps; això vol dir: justament a aquelles tendències liberals i democràtiques que el nacional-socialisme vol actualment fer desaparèixer. Era en les qüestions de l'antisemitisme i tot, ben lluny de la manca de tolerància dels amos de l'Alemanya d'avui.

Tanmateix, Wagner és classificat com precursor de l'ètica nacional-socialista. El tristament conegut cap de l'oficina d'afers estrangers del partit nacional-socialista, Rosenberg, arriba a la conclusió següent, en un estudi sobre *El nacional-socialisme ètic de Wagner*: «L'ètica de Wagner ha esdevingut una realitat ideològica en la idea nacional-socialista. Ha trobat la seva realització personal en el geni d'Adolf Hitler.» Nietzsche no ha pogut conèixer més que els primers començaments d'aquesta falsificació que ha sofert l'obra de Wagner. Aquests començaments ja li bastaven per exclamar: «Si almenys haguessin alimentat els pores amb l'obra de Wagner, en comptes de deixar-la a aquests alemanys!» Què diria Nietzsche avui dia?

L'organista Sunyer Sintes

cen el seu art en aquestes retransmissions i sovint es pot apreciar la perfecció en l'execució dels Mestres Comelles i Ribó, Pérez Moya, Sunyer Sintes, entre altres, i si hom té certa cura a triar els programes, el radióient més esquerp per a la bona música tolera aquestes audicions sense desconnectar l'aparell.

Malgrat, però, aquestes perfeccions anotades en els executants i fins en els bons instruments de què hom disposa, es poden trobar molts inconvenients que dificulten la reproducció principalment de les sonoritats específiques d'aquest instrument: les notes baixes són difícilment audibles i si l'altaveu no és perfecte, es produeixen harmonics que destrueixen la polifonia que tant sovinteja en les obres escrites per a aquest instrument, i a tot plegat s'afegeix la defornació de timbres, que si no es fa tan evident en les notes centrals de l'escala, als extrems es produeixen confusions que destrueixen tota l'harmonia.

Totes aquestes dificultats i moltes altres que no podem anotar ací, poden tenir remei, i efectivament, un dels millors constructors d'orgues, els Establiments Gonzales, de París, semblen haver dirigit els seus assaigs per a establir un tipus d'instrument adaptat a les exigències de la radiació. Fins ara hom ha pogut comprovar la necessitat de reduir el volum de potència i procurar també pro-

estudis, puix aquests rarament, si no són construïts en vistes a l'assistència d'oients, poden tenir aquella capacitat. D'altra banda, defugiu sempre les emissores que tenen un orgue col·locat al seu estudi (n'hi ha algunes a Europa), puix ben poques vegades fan escoltar per aquest instrument el repertori clàssic o modern d'obres escrites per a orgue i es deixen anar per la dèria de les transcripcions, com en aquells orgues de cinema o els més antics encara de les atraccions de fira, que produeixen l'ensopiment més mortal.

La música pròpia d'orgue, com tots els gèneres, té els seus adeptes, i dintre de l'electicisme que la diversitat d'oients imposa als programes de ràdio, ha d'haver-hi un lloc, petit o gran, perquè no sols l'iniciat en aquesta música tingui ocasió de gaudir, sinó que també cal per al gran públic el coneixement de les obres dels grans mestres, com Bach, César Franck, que tingueren per aquest instrument les seves preferències, i si això arriba al radióient en certa mesura i sobretot amb audicions de durada no massa pròdiga, ofertes també molt de tant en tant, la ràdio complirà més un dels seus objectes de divulgació cultural, i, pel que es refereix a la música, acostumarà el gran públic a aquest instrument, el més expressiu i complet de tots.

J. G.

LLIBRES A PREU DE REGAL!

Sota aquest epígraf vàrem inserir, en un número passat de MIRADOR, un anunci de dos lots de llibres que assoliren un èxit inospitat. El primer de 15 llibres catalans selectes integrats per obres de Aurora Bertrana, Benguerel, Xuriguera, Delfí Dalmau, etc., etc., l'import dels quals és de Ptes. 55 i els donem per ptes. 13'50. El segon lot és de 12 llibres escollits amb obres de Gabriel Miró, Panait Istrati, Verdaguier, Eduard Herriot, Sender i altres. El seu preu era de ptes. 60 i el donem per ptes. 13'50. Vegeu, doncs, l'anunci i us convencereu de la magnífica ocasió que teniu de comprar a preus inversemblants llibres d'autèntic valor literari.

Feu la vostra comanda aviat, puix s'estan exhaurint.

Nota important. — Tota comanda que arribi passat el dia 30 de l'actual, no es servirà.

Comandes a LLIBRERIA CENTRAL - Muntaner, 42 - Barcelona

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre
Redacció i Administració:

Corts Catalanes, núm. 589
Telèfon 11430

Acadèmia Farga

Rambles Catalunya, 114. - Telèfon 75163

Piano - Violí - Cello - Solfèg - Cant
Composició - Guitarra - Arpa i
Mandolina, etc.

Sessions d'estudis i concert pel conjunt instrumental MUSICA PRO AMORE ARTIS

URQUINAONA

TELEFONOS 25627-24513

DEMA ESTRENA

La psicoanàlisi posada en solfa en la més espiritual i galant producció de l'any

COLISEUM

ES UN FILM PARAMOUNT DIRECTOR NORMAN TAUROG

A PARIS

amb motiu del

SALÓ DE L'AUTOMÒBIL
EN AUTOCAR PULLMAN,

del 6 al 14 Octubre.

Tot comprès 450 PESSETES.

EN FERROCARRIL,

del 10 al 15 Octubre.

Tot comprès: 385 PESSETES.

VIATGES CATALONIA

RAMBLA DELS ESTUDIS, 12. - Telèfon 24774

—Us aviso, abans de tirar, que el vostre adversari s'ha assegurat la vida a la vostra companyia... (The Humorist, Londres)

VIATGE A LA U. R. S. S.

Organitzat per MIRADOR, amb la col·laboració de VIATGES CATALONIA i de la INTOURIST

Festes del 17e aniversari de la Revolució d'octubre

Una setmana a LENINGRAD i MOSCÚ

PREUS:

Primera Categoria: Pessetes 2.765
Classe Turística: Pessetes 1.783
Classe Especial: Pessetes 1.230

Sortida de Barcelona: 28 octubre

Retorn a Barcelona: 15 novembre

INSCRIPCIONS: Són rebudes des d'ara fins al 12 d'octubre. Del 13 al 18 d'octubre caldrà abonar les despeses de telegrams

MIRADOR, Corts Catalanes, 589 - Telèfon 11430

VIATGES CATALONIA, Rambla Estudis, 12 - Telèfon 24774 - Telegrames: VIAJIBERIA